

Brokkies oor die Groot Trek

Inleidend:

Die doel is nie om volledige inligting oor die Groot Trek oor te dra nie, maar slegs in breë trekke bepaalde inligting te verstrek wat kan help om die tersake Du Preez in die prentjie te plaas.

Veral aan die Oosgrens van die Kaapkolonie het die posisie vir baie van die koloniste onhoudbaar geraak en het heelwat Hollandssprekende koloniste verarm. Hulle het groot kapitaalverliese gelei as gevolg van strooptogte van die Xhosas en diefstal van rondlopers in die Kolonie. Baie het vir die veiligheid van hul eie en hul werkers se lewens en hul besittings gevrees. Die gebeure van 1834 tot 1835 het geweldige kapitaalverliese tot gevolg gehad. In enkele maande het die Xhosas 161 930 skape en bokke, 114 930 beeste en 5715 perde gebuit asook 456 huise en 58 waens vernietig.¹

Inderdaad het die wisselwerking van die onsekerheid, onveiligheid, onbestendigheid van grondbesit, onbekendheid met die (Engelse se) landswette, gedurige verliese asook wantroue in die owerheid, 'n toestand van blywende onrus veroorsaak, wat soms in paniek oorgegaan het.²

Wie trek?

Vanaf 1835 tot 1838 en ook daarna tot 1845, het ongeveer 2300 gesinne en 'n beraamde 15000 tot selfs moontlik 20000 mense, wat veral Hollandssprekend was, aan die Groot Trek deelgeneem.³ Die meeste van hierdie gesinne het uit die distrikte in die ooste van die Kaapkolonie gekom: Somerset – 830; Uitenhage – 311; Graaff-Reinet – 296; Beaufort – 238 en Swellendam – 180.⁴ Elke distrik was in wyke ingedeel. Die wyke waaruit die meeste gesinne gekom het, was Tarka (Somerset) – 269; Onder-Boesmansrivier (Uitenhage) – 174; en Baviaansrivier (Somerset) – 135.

Die trekkeiers wat die meeste gesinne trekkers uit die Kaapkolonie gelei het, was: Andries Hendrik Potgieter (ingesluit Sarel Celliers) – 158; Piet Retief – 116; Jan du Plessis en Jacobus Christoffel Potgieter – 82; Petrus Lafras (Piet) Uys – 70; Pieter Daniel Jacobs – 67; Karel Pieter Landman – 64; Johannes Stephanus Maritz – 59 en Gerhardus Marthinus (Gert) Maritz – 44.⁵

Koers van die trekke:

Die trekke het noordwaarts oor die Oranjerivier en tot in die huidige Vrystaat gegaan. Hier was daar veral 'n verskil van mening of daar steeds noord of na Natal getrek moet word. Hendrik Potgieter was van mening dat sover noord getrek moet word sodat die trekkers buite die invloedssfeer van die Engelse kom. Piet Retief was ten gunste van trek na Natal.

Uit: Vir jou Suid-Afrika: W H Coetzer

Potgieter het die noordelike binneland veilig gemaak vir die trekkers deur die Matabeles te verslaan by die veldslae van Vegkop, Mosega en Kapaïn. Die trekkers beweeg ook tot oor die Vaalrivier by die Suikerbosrand (Heidelberg Tvl.). Gerrit Maritz en Hendrik Potgieter het daarna in 'n stadium na Natal versit.

Retief versit na Natal en knoop onderhandelings met die Zoeloekoning, Dingane, aan om 'n deel van Natal te bekom. Na die ondertekening van 'n traktaat oor grond is Retief en sy manskappe vermoor. Die Zoeloes val ook vanaf die nag van 16/17 Februarie 1838 die trekkers by die Bloukrans- en Boesmansrivier aan en baie word vermoor. Gerrit Maritz se mense was in 'n laer gevestig en hulle weer die aanval teen hulle af. 'n Strafekspedisie word uitgestuur teen die Zoeloes, maar dit ontfaar in meningsverskille en 'n nederlaag vir die Voortrekkers. Die kommando staan later bekend as die Vluggkommando.

Andries Pretorius sluit by die trekkers in Natal aan. Hy organiseer 'n kommando en trek Zoeloeland binne met 57 waens en 464 man. Die kommando lê 'n gelofte af dat hulle, as die Here hulle die oorwinning gee, die dag van oorwinning as 'n dankdag soos 'n sabbat sal hou en 'n kerk sal bou. By die Ncomerivier trek hulle laer en verslaan daar die Zoeloemag in die Slag van Bloedrivier op 16 Desember 1838. Hierdie kommando staan as die Wenkommando bekend. Na nog 'n veldtog kan die trekkers hulle in Natal vestig.

Potgieter het hom later gevestig te Potchefstroom, maar wou steeds meer noord om onder die Engelse invloedssfeer uit te kom. Hulle vestig hulle te Ohrigstad en vandaar verskuif die vestiging na Lydenburg. Nog was dit nie noord genoeg na Potgieter se sin nie en daar was botsings tussen die trekkers te Ohrigstad en Lydenburg. Potgieter-hulle versit na Schoemansdal, naby Louis Trichardt.

In 1842 beset die Engelse Natal. Andries Pretorius trek later met 'n groot aantal van sy mense oor die Drakensberge en vestig hulle in die Oorvaalse gebied (Transvaal).

Hoofstuk 9

Roelof Johannes du Preez (f?)

(1802 – 1875)

Oriëntasie

Roelof Johannes du Preez is in 1802 in die Oos-Kaap gebore en is in 1875 op 72-jarige ouderdom in die Transvaal oorlede. Sy ouers was Andries du Preez en Sara Catharina Oelofse. Hy was die jongste van 'n tweeling.

Hy was drie keer getroud. By sy eerste vrou Orsilla Magdalena Lindeque het hy elf kinders gehad en by sy tweede vrou, (Sara) Susanna Johanna Scheepers drie. Sy derde vrou was Catharina Elizabeth Barbara Britz.

Roelof en sy gesin leef in 'n gebeurtenisvolle tyd. Hulle neem deel aan die Groot Trek, veg te Bloedrivier en sluit by die pas-gestigte Gereformeerde Kerk in die Transvaal aan.

Vier van sy kinders is jonk oorlede. Ses van sy kinders maak die Dorslandtrek mee en die jongste een neem deel aan die Anglo-Boereoorlog.

Hy is oorlede op die plaas Misgund net suid van die huidige Johannesburg. Destyds was daar niks van 'n stad nie, maar net plase.

In hierdie hoofstuk

Roelof, Orsilla, Susanna en Catharina

Andries – bl. 189

Seun – bl. 192

Anna Catharina Johanna – bl. 192

Sara Catharina – bl. 194

Gert Johannes Lindeque – bl. 197

Dogter – bl. 199

Roelof Johannes – bl. 199

Petrus Reinier – bl. 200

Johanna Jacoba – bl. 202

Orsela Magdalena – bl. 204

Anna Catharina – bl. 206

Johanna Isabella Servacina – bl. 207

Hester Susanna – bl. 208

Gerhardus Stephanus Christoffel – bl. 209

Genealogiese gegewens

f7 DU PREEZ, Roelof Johannes: *Uitenhage Distrik 4.11.1802^{6 7}; ≈Swellendam 10.4.1803⁸; † Heidelberg Dist. Tvl., Wyk Kliprivier, Misgund 10.08.1875⁹.

x Grahamstad 21.08.1823¹⁰: **LINDEQUE, Orsilla¹¹ Magdalena:** *14.9.1807¹²; Graaff-Reinet 5.10.1807¹³; †c. Oktober 1847¹⁴. Dogter van Gerrit Johannes LINDEQUE en Anna Catharina VILJOEN¹⁵.

xx Potchefstroom 14.12.1848¹⁶: **SCHEEPERS, (Sara) Susanna Johanna:** *24.12.1817¹⁷, ≈Uitenhage 24.4.1818¹⁸, †c. 1853¹⁹. Dogter van Gerhardus Stephanus (Christoffel) SCHEEPERS²⁰ en Johanna Isabella Servacina POTGIETER.

[Susanna Johanna Scheepers was voorheen getroud:

x Voortrekkerlaer 30.11.1840: **PRINSLOO, Johannes Hermanus:** *1.11.1813; ≈George 31.7.1814; †Voor 1847.²¹]

xxx Potchefstroom NHK 6.10.1855²²: **BRITZ, Catharina Elizabeth Barbara:** *Distrik Graaff-Reinet 19.07.1804²³; ≈Graaff-Reinet 12.05.1805²⁴. Dogter van Gerrit BRITZ en Barbara Maria ROETS.

[Catharina Elizabeth Barbara Britz was voorheen getroud:

x Graaff-Reinet 3.02.1822: **BRITZ Jan.**²⁵]

Jeug

Roelof was die sewende kind in die gesin en die jongste van 'n tweeling. Hy is blykbaar na sy oom Roelof Johannes Oelofse vernoem. Hy is gebore op 4 November 1802. By sy doop in Swellendam was "Jan Philip Kromhout, Maria Elizabeth Oelofse (’n tante), Roelof Oelofse (’n oom) en Johanna van Staden" die getuies.²⁶

Hulle woon blykbaar in sy kinderjare in die Tsitsikammawyk en later in die Wyk Onder-Boesmansrivier in die Distrik Uitenhage. Die plekkie Coerney, wat tans aan die wesgrens van die Addo Nasionale Park lê, kom in ’n paar dokumente voor, asook die plaas Zuney op die pad tussen Uitenhage en Alexandria. Daar is ook melding by die toekenning van ’n plaas aan sy ma dat dit naby die Sondagsrivier is. Tot dusver is dit egter nie bekend presies waar hulle gewoon het nie.

Die 20-jarige Roelof se huwelik met Orsilla Magdalena Lindeque toe sy byna 16 jaar oud was in 1823, baan die weg vir ’n baie lang verbintenis met die Lindeques. Haar broer Petrus was getroud met Roelof se jonger suster Martha Maria en van die twee gesinne se kinders trou weer met mekaar.

Orsilla²⁷ is gebore op 14 September 1807 en gedoop in Graaff-Reinet op 5 Oktober 1807. Sy is omstreeks Oktober 1847 in die Transvaal oorlede, vermoedelik met die geboorte van hul jongste kind. Sy was nagenoeg 40 jaar oud.

Haar eerste naam word op verskillende wyses gespél – Ursula, Horsilla, Orsilla, ens. Die spelling Orsilla word gebruik omdat dit in die doopregister en die Du Preezboekie²⁸ so gespél word. Sy was die dogter van Gerrit Johannes Lindeque en Anna Catharina Viljoen. Sy is vernoem na haar ouma aan vaderskant, Ursula Magdalena Hermann.

Roelof het blykbaar in die Kaapkolonie op een van sy ouers se plase geboer, want daar kon tot dusver nie ’n grondtoekenning aan hom opgespoor word nie. In die opgaafrolle van die Wyk Onder-Boesmansrivier van 1826 word aangedui dat daar hy een manlike en een vroulike Khoi-Khoi werker het. Hy het ’n wa, een saalperd, 10 osse, 52 beeste en 9 bokke gehad. Hy het nog 1 mud koring oorgehad van sy graanoes van 5 mud koring.²⁹

Dit is nie bekend of Roelof deelgeneem het aan sommige van die grensoorloë in die Oos-Kaap, soos byvoorbeeld die Sesde Grensoorlog, nie.

Die Groot Trek

Dit is waarskynlik dat Roelof en sy gesin in 1836 uit die Wyk Onder-Boesmansrivier vertrek as deel van die Groot Trek in die trekgeselskap van J S Maritz. Daar was na benadering 59 gesinne in die trek. (Uit die wyk Onder-Boesmans-rivier het by benadering 174 gesinne getrek – die tweede meeste gesinne uit een wyk.³⁰)

Hoewel daar nie 'n aanduiding is dat hulle saam getrek het nie, het Roelof se skoonpa Gerrit Johannes Lindeque en sy swaers Petrus Lindeque, Cornelis Tobias Vermaak en Coenraad Marthinus Vermaak ook getrek.

Die gesin trek met drie kinders wisselend tussen 4 en 12 jaar en moontlik ook Roelof Johannes wat in 1836 gebore is indien hy nog geleef het. Dit sou nogal heel interessant gewees het indien daar meer gegewens oor die gesin se bewegings gedurende en direk na die Groot Trek beskikbaar was, maar ongelukkig is dit nie die geval nie. Dit is nie duidelik watter roete hulle gevolg het nie.

Roelof-hulle se vermeende trekleier, J S Maritz, het hom by sy broer Gerrit Maritz se trek aangesluit³¹ maar blykbaar het die twee trekgeselskappe elkeen sy identiteit behou. Gerrit Maritz trek vanaf Graaff-Reinet en steek die Oranjerivier by Sanddrif, oos van die sameloop van die Stormbergspruit en die Oranjerivier, oor. Hulle trek noordwaarts en kom by Thaba Nchu aan op 19 November 1836. Daarvandaan trek hulle deur die Noord-Vrystaat, oor die Vaalrivier na die Suikerbosrand in die omgewing van die teenswoordige Heidelberg, Tvl. Toe trek hulle weer suidwaarts oor die Vaalrivier, gaan die Drakensberge by De Beerspas oor en trek tot by die Klein Tugela, waar Gerrit Maritz die laaste keer sy laer inrig³². Na die moord op 6 Februarie 1838 op Piet Retief en sy manskappe, volg die Zoeloe-aanvalle die nag van 16/17 Februarie 1838 op die verspreide Voortrekkers by Bloukransrivier en Moordspruit. Gerrit Maritz het egter die mense in sy trekgeselskap bymekaar gehou en 'n Zoeloe-aanval op sy laer afgeslaan. Geeneen van hierdie trekkende Du Preez/Lindeque/Vermaak-families het tydens die moorde lewensverliese gely nie.

'n Strafekspedisie word gevorm, maar met die twis tussen leiers, moes Hendrik Potgieter en Piet Uys albei as kommandante aangewys word. Die kommando verloor die geveg en staan as die Vluggkommando bekend. Dit is nie bekend of Roelof deel van een van die kommando's was nie. 'n Rukkie daarna is Gerrit Maritz oorlede en die trekkers in Natal was in 'n groot mate leierloos totdat Andries Pretorius aankom en die leiding neem.

Daar is tans niks bekend oor skermutselings waaraan Roelof-hulle moontlik deelgeneem het nie, soos byvoorbeeld die strafekspedisies teen die Matabeles. Roelof³³ neem, saam met sy swaers Petrus Lindeque en Cornelis Tobias Vermaak, wel deel aan die Slag van Bloedrivier^{34 35}. Dit kan dus aanvaar word dat hulle die Geloofte afgelê het.

Dit is moontlik dat Roelof, soos heelwat ander Voortrekkers, Natal een of ander tyd na die Slag van Bloedrivier verlaat het, want in 1842 doop hulle 'n kind te Potchefstroom³⁶. Daar kon nog nie 'n rekord opgespoor word van 'n plaas wat aanvanklik aan Roelof toegeken is nie. Die verdere doper van sy kinders en sy huwelike vind in Potchefstroom plaas.

Soos hierbo gespekuleer is oor Roelof se moontlike bewegings as deel van die Maritztrek kan daar ook gespekuleer word oor sy moontlike bewegings in die trekke van Piet Uys en Karel Landman. Hy kon hom selfs op 'n tydstip aangesluit het by die Potgietertrek.

Die Gesin

In die Bybel van Roelof se jongste seun is twee oorblywende bladsytjies van 'n geslagsregister van Orsilla se kinders aangetref. Dit is heel waarskynlik dat sy die register opgestel het want daar word telkens verwys na "myn" kind. Die verkleinde bladsytjies verskyn hierby.

Orsilla is op 40-jarige ouderdom omstreeks Oktober 1847 oorlede, moontlik met die geboorte van haar laaste kind, Anna Catharina. Sy en Roelof het elf kinders gehad, maar vier van die kinders is vermoedelik vroeg oorlede. Die kinders was soos volg:

Voortrekkermonument: Tapiserie: "Die Uittog"

Gebruik met die goedgegunste toestemming van Die Voortrekkermonument en die Erfenisstigting

Blaadsye uit Orsilla se geslachtsregister van haar kinders

- Andries, getroud met sy niggie Anna Catharina Lindeque.
- 'n Seun wat voor sy doop oorlede is.
- Anna Catharina Johanna, wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Sara Catharina, getroud met Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne.
- Gerrit Johannes Lindeque (du Preez), getroud met Elizabeth Magdalena Johanna Cornelia Smit.
- 'n Dogter wat voor haar doop oorlede is.
- Roelof Johannes wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Petrus Reinier, agtereenvolgens getroud met Helena Johanna Venter en Martha Catharina Jacoba Jansen van Vuuren.
- Johanna Jacoba, getroud met Daniel Coenraad de Beer.
- Orsela Magdalena, getroud met Sarel Johannes van der Merwe.
- Anna Catharina, getroud met Paulus Johannes Mare.

Van die bogenoemde kinders van Orsilla neem Gerrit Johannes Lindeque, Petrus Reinier, Sara Catharina en Johanna Jacoba deel aan die Dorslandtrek. Gerrit, Petrus en Sara sterf tydens die trek en Johanna en haar gesin keer terug na die Transvaal.

In 1848 is die 46-jarige Roelof te Potchefstroom met die byna 31-jarige (Sara) Susanna Johanna Scheepers getroud. Haar vader word aangedui as burger te Slagboom, Uitenhage³⁷. Sy was blykbaar saam met haar vader op die Groot Trek. In 1840 is sy in Pietermaritzburg getroud met die Voortrekker Johannes Hermanus Prinsloo. Hy het moontlik uit die Wyk Winterhoek in die Distrik Uitenhage gekom. Sy sterfdatum is nie bekend nie, maar daar word aangedui dat hulle in 1842 nog in Natal gewoon het.³⁸ Daar word 'n kind, Marthinus Petrus, vir hulle aangedui.³⁹

By Susanna⁴⁰ se doop te Uitenhage in 1817 was "Philippus Steph. Van Staade, Sara Johanna Scheepers, Lucas Marthinus Potgieter en Maria Potgieter" die getuies. In die doopregister word sy ook aangedui as Sara Johanna.⁴¹ Haar moeder se ouer suster was ook Sara Johanna. Terwyl daar wel verskillende benamings gebruik word, word hier volstaan met Susanna Johanna.

Susanna was die moeder van Gerhardus Stephanus Christoffel du Preez wat ons volgende geslag sou voortdra. Sy is op 35-jarige ouderdom na 'n huwelik met Roelof van nagenoeg 4 jaar omstreeks 1853 oorlede. Daar kon nog nie 'n rekord van haar sterfte opgespoor word nie. Hulle kinders was soos volg:

- Johanna Isabella Servacina, getroud met Daniel de Beer.
- Hester Susanna, getroud met Erasmus Johannes Jansen van Vuuren.
- Gerhardus Stephanus Christoffel, getroud met Maria Cornelia Jansen van Vuuren.

Van die bogenoemde kinders van Susanna neem Johanna Isabella Servacina en Hester Susanna deel aan die Dorslandtrek. Hester is tydens die trek oorlede en dit is nie bekend wat van Isabella geword het nie.

Woonplekke

Hoewel daar heelwat aanduidings is oor die omgewing waarin Roelof en sy gesin woonagtig was, is daar geen direkte aanduidings van waar hulle gewoon het nie. Daar kan gegis word dat hulle in die Distrik Uitenhage se Wyk Onder-Boesmansrivier in die omgewing van Coerney naby Addo of Zunej naby Alexandria kon gewoon het.

In die Transvaal is daar ook min konkrete gegewens. Dit lyk egter asof daar 'n moontlikheid is dat die gesin saam met Roelof se skoonouers Lindeque op Seekoeifontein aan die Vaalrivier en by Lindequesdrift kon gewoon het en later op Vaalfontein.

Eiendom

Die plaas **Vaalfontein**⁴², Wyk Vaalrivier, is op 11.4.1865 aan Roelof toegeken. Hy het die deel genoem **Brakfontein**⁴³ wat grens aan Rietspruit, op 2 Februarie 1869 verkoop aan sy seun Gert Johannes Lindeque du Preez vir Rds 300.⁴⁴

Op 31 Mei 1869 word die helfte van die plaas **Zeekoeifontein**⁴⁵, Wyk Vaalrivier, distrik Potchefstroom, in Roelof se naam geregistreer⁴⁶. Die plaas was aanvanklik aan sy skoonvader toegeken.⁴⁷ Die plase Vaalfontein en Zeekoeifontein grens aan mekaar. Zeekoeifontein grens ook aan die Vaalrivier en op die plaas is Lindequesdrift, wat heel moontlik na Roelof se eerste skoonvader vernoem is.

Kerk

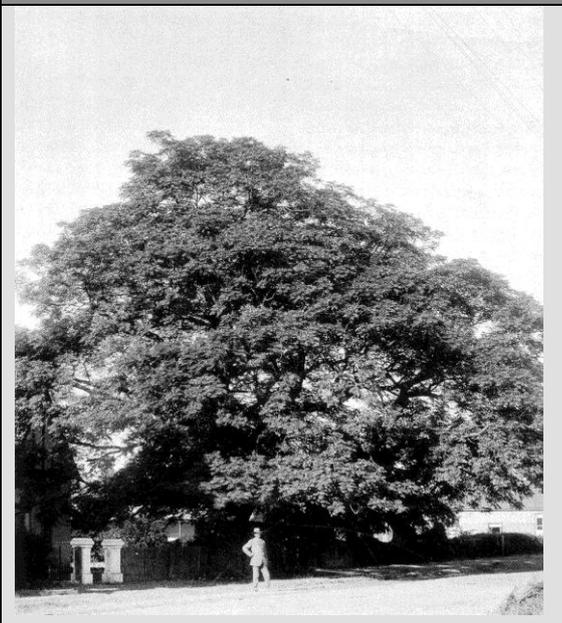
NHKerk Museum: Engelenburg Versameling.
Die eerste twee nagmaalsbekers wat in 1842 noord
van die Vaalrivier gebruik is.

Roelof en Orsilla doop hulle eerste groep kinders in die Oos-Kaap te Uitenhage en een te Cradock. Roelof en Orsilla se name kom ook voor in die lidmateregister van die kerk te Uitenhage⁴⁸. Van die kinders se dope kom, na die Groot Trek, voor in die Voortrekkerregister. Die laaste drie kinders is gedoop in die Hervormde Kerk te Potchefstroom. Op 3 Junie 1844 word daar by die doop van hulle dogter Orsela Magdalena aangedui dat Roelof “geen lidmaat”⁴⁹ is nie, maar op dieselfde dag word Roelof se naam in die lidmateregister van die Hervormde Kerk Potchefstroom ingeskryf⁵⁰.

“Binne die bestaande kerkverband in Suid-Afrika het nl. in die eerste helfte van die vorige (19de) eeu, ’n groep mense, die sogenaamde ‘Doppers’, al meer met hulle besware teen die kerk na vore gekom. In hoofsaak was dit gemik teen ’n nuwe gees en rigting in die kerklike lewe wat saamgetrek het in besware teen die Gesange ... Die beswaardes het gemeen dat in leer, kerkregering en liturgie afgewyk is van die ou gereformeerde en beproefde spoor, soos vasgelê deur die Dordtse Sinode 1618 – 1619.”⁵¹

Veral wat die Transvaal betref, het die Kaapse Kerk aanvanklik nie met die bediening van sy lidmate wat getrek het, voortgegaan nie. In die Transvaal ontstaan die Nederduits Hervormde Kerk. Een van die sake waarvoor die Doppers ontevrede was, was die sing van gesange waarvan die bewoording volgens hulle nie in ooreenstemming met Die Bybel was nie. Die Hervormde Kerk het ook die gesange gebruik. As gevolg van korrespondensie uit die Vrystaat en Transvaal, word ds. Dirk Postma uit Nederland na Suid-Afrika gestuur. Hy beland op Rustenburg en na mislukte pogings om die Doppers se besware in die Hervormde Kerk te akkommodeer, word die Gereformeerde Kerk op 11 Februarie 1859 te Rustenburg gestig.

Die seringboom in Rustenburg waaronder die
Gereformeerde Kerk in 1859 gestig is.

Op 2 April 1859 sluit Roelof en sy gesin by die Gereformeerde Kerk aan, waarskynlik tydens ds. Dirk Postma se rondreis in daardie tyd, wat Potchefstroom, Vaalrivier en Kliprivier ingesluit het. Hulle name is opgeteken in die lidmateregister van die kerk⁵². Hulle was:

- Roelof en Catharina Britz (sy derde vrou).
- Andries en Anna Catharina Lindeque.
- Sara Catharina en Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne.
- Gerrit Johannes Lindeque (du Preez) en Elizabeth Magdalena Johanna Cornelia Smit.
- Petrus Reinier en Helena Johanna Venter.
- Johanna Jacoba en Daniel Coenraad de Beer.
- Orsela Magdalena en Sarel Johannes van der Merwe.

Latere lewensjare

Op 6 Februarie 1850 mede-onderteken Roelof ’n memorie (versoekskrif) te “Vlekvontyn” (Vlakfontein?) aan die Volksraad wat sitting het in Lydenburg. Daarin word verklaar dat “Wy ondergetekende emiegranten der verenigde maatschappy van dese syde Vaalrivier tot soverre onse emiegrasie seg uytgestrek heef tot aan de

nuw aangelegde dorp Lydenburg ..." hulle hou aan die ooreenkomste dat die Volksraad in Lydenburg die hoogste gesag is en geen hoër gesag verlang nie "... in onse midden als de Volksraad en het gene door deselve op geeys is tot bestu(u)r en vyligheid des lants. ..." ⁵³

Op 4 Januarie 1853 onderteken Roelof ook te Potchefstroom 'n memorie aan die Volksraad waarin gevra word dat Stephanus Schoeman die leiersrol van Andries Hendrik Potgieter na sy afsterwe oorneem sodat "... alle papieren en documenten die landzaken betreffen dadelyk zullen kunnen overgaan. ..." ⁵⁴

Een of ander tyd het Roelof na Misgund getrek, want hy is daar oorlede. Misgund is toegeken aan sy suster Martha Maria wat met Petrus Lindeque getroud was. Roelof se seun Andries het 'n gedeelte van Misgund besit. Hierdie plaas het 'n belangrike rol in die voorgeslagte van die Du Preezs gespeel want die Lindeques, Du Preezs, Strydoms en Van der Walts in die voorgeslagte het op 'n tydstip daar gewoon.

Op 10 Augustus 1875 is Roelof dan op Misgund oorlede. Sy seun Andries onderteken sy sterfkennisgewing. Hy het nie 'n testament gehad nie en laat slegs roerende goed na. Die sterfdatum is onduidelik en kan ook as 18 Augustus gelees word. Dit word egter op die Sterfkennis aangedui dat hy twee-en-sewentig jaar, nege maande en 14 dae oud was ⁵⁵. Hy is oorlede voordat die Dorslandtrek plaasvind en word die tragedie wat die lede van sy gesin in 1878 tref, gespaar.

Roelof se kinders Anna Catharina en Orsela Magdalena is reeds voor hom oorlede. Blykbaar het hy die kleinkinders Jacob Philippus Mare en die Van der Merwe kinders Erasmus Albertus, Roelof Johannes, Sarel Johannes, Orsila Magdalena en Anna Sophia versorg. Na sy dood word sy seun Andries op 1 Desember 1875 deur die Weesheer aangestel as voog vir die "onmondige Stiefkinderen" van wyle R J du Preez. ⁵⁶

Volgens die boedel erf sy vrou, sy kinders Andries, Gerhardus Johannes Lindeque, Petrus Reinier, Johanna Jacoba, Gert Stephanus en Hester Susanna sowel as die bogenoemde kleinkinders wat blykbaar in sy sorg was.

Hy laat 'n wa, osse, perde, skape, meubels en gereedskap na. Sy weduwee erf helfte van die boedel - £140.12.6. Die kinders erf elkeen £15.12.6 en die onmondige kleinkinders £3.2.6.

Sarel Celliers

Andries Pretorius

Die Gelooftekerk te Pietermaritzburg

Die Geloofte

Hier staan ons voor die Heilige God van hemel en aarde om 'n gelofte aan Hom te doen, dat, as Hy ons sal beskerm en ons vyand in ons hand sal gee, ons die dag en datum elke jaar as 'n dankdag soos 'n Sabbat sal deurbring, en dat ons 'n huis tot Sy eer sal oprig waar dit Hom behaag, en dat ons ook aan ons kinders sal sê dat hulle met ons daarin moet deel tot gedagtenis ook vir die opkomende geslagte. Want die eer van Sy naam sal verheerlik word deur die roem en die eer van die oorwinning aan Hom te gee.

Roelof du Preez, Orsilla en Susanna se kinders

Nota oor ligging van plase:

Die ligging van sommige van die kinders se plase kon nie bepaal word nie:

- In sommige gevalle is daar heelwat plase met dieselfde naam en is daar 'n risiko dat die verkeerde een geïdentifiseer kon word.
- Daar was, byvoorbeeld, in die soekgebied 35 plase met die naam Rietfontein en 8 met die naam Rietvlei.

Brokkies oor die Dorslandtrek

Drie trekke vind tussen 1875 en 1877 plaas uit die Zuid-Afrikaansche Republiek (ZAR). Saam is hulle bekend as die Dorslandtrek. "Dorsland" verwys na 'n deel van die Kalahari, oorwegend in Botswana waardeur die trekke plaasvind.

Elke mens het sy eie redes vir trek. Daar is aangevoer dat daar getrek is om weg te kom van die liberale godsdienste van die ZAR President, Thomas Burgers. Ander redes is ook aangevoer. Tog was die oorwegende rede blykbaar "... 'n drywende gees van trek was in ons harte ..." ⁵⁷.

Die geskiedskrywer Gustav Preller oordeel soos volg oor die "tweede" trek ⁵⁸:

"Hierdie 'Dorslandtrek' is een van die verskriklikste gebeurtenisse in die geskiedenis van die Afrikaner weens die onbeskryflike menseleed en van die Krokodilrivier af, waar dit begin het, tot in Humpata, waar dit geëindig het, is mensegrafte die mylpale van die trekpad. Waarlik, die historiese verantwoordelikheid van die aanstigters is ontsettend groot, sodat hulle die oordeel van die geskiedenis ook nie mag ontduik nie." Tog is daar ander, veral uit die nasate van die Dorslandtrekkers, wat meer positief oor die trek oordeel.

Daar was nie vooraf 'n bestemming vir die trek nie. Dit word 'n verhaal van rondtrekkery sonder werklike rigting. Die trek bestaan hoofsaaklik uit lidmate van die Gereformeerde Kerk en die NH-Kerk.

Die eerste trek het bestaan uit dertien gesinne, maar drie het teruggedraai. Die tweede trek bestaan uit meer as 100 gesinne, 128 waens, 1958 trekosse, 7536 los beeste, 438 perde, 1034 skape en bokke, 32 esels, 213 honde en nagenoeg 500 pluimvee. Die derde trek het bestaan uit 40 mense en agt waens.

Die eerste trek gaan in 1875 deur die Dorsland en was 'n redelik goeie en ordelike trek. Hulle staan lank by Rietfontein in Namibië.

Die tweede trek gaan in 1877 die Dorsland binne. Dit was 'n trek waarin daar botsings in die leierskap was en dit verloop heel onordelik met die gevolg dat daar nie water vir mens en dier is tydens die trek deur die "dors" nie. Daar was ontsettende ontberinge en Preller verhaal op een punt soos volg ⁵⁹:

"Groot mans, vertel een kronieker, het sommer weggehardloop van die waens af, huilende en snikkende, om die ellende van vrou en kinders nie te aanskou nie. 'n Ander gryp na die Bybel om te lees en troos te soek. Nog ander bid saam om uitkoms soos geen menseskepsel ooit gebid het nie."

"Een man drink brandewyn en spring daarna rasend in die modder, wat hy in sy hemp uitdruk vir die bietjie vogtigheid. Ander het die skape keelaf gesny en die warm bloed gedrink, en die pensmis uitgedruk en uitgesuig. Die diere wat nog daar was, het om die waens gehol en die blink wabande gelek in die begogeling dat die hete yster water was. Hulle blêr en bulk dat hoor en sien dreig om te vergaan, en een van die trekkers verseker dat hierdie aaklige kerngeluide van die stomme veediere hom tot sy sterwensuur in die ore sou klink."

Gedurende die tweede trek het die "koors" (malaria) gemaai onder die mense en die tsetsevlieë onder die diere. Na baie omswerwinge en ontberinge verkry die oorlewende trekkers toestemming van die Portugese owerheid om hulle in Angola te vestig. Hulle begin 'n nedersetting te Humpata. Die meeste van hulle is later deur die Suid-Afrikaanse Regering gehelp om hulle in Namibië te vestig.

'n Hele aantal van die trekkers het teruggekeer na die Suid-Afrikaanse Republiek tydens die omswerwinge. Enkeles het per skip na Kaapstad teruggekeer en daarvandaan na die Transvaal. Ander het teruggekeer op die spore waarlangs hulle getrek het.

Die detail van al die omswerwinge word nie hier vermeld nie, maar die transkripsie van die handgeskrewe manuskrip waarin sommige van die gebeure verhaal word, word ingesluit as Bylae C aan die einde van hierdie publikasie.

Andries du Preez (g1)

(1824 – 1881)

Voorstelling van 'n ossewa in die Voortrekkermonument

Oriëntasie

Andries du Preez is gebore op 21 Junie 1824 en is oorlede op 12 Oktober 1881 in die ouderdom van 57 jaar.

Hy trou in 1846 net sy niggie, Anna Catharina Lindeque. Sy is gebore in 1824. Hulle was albei 21 jaar oud toe hulle trou. Anna⁶⁰ se sterfdatum is onbekend. Hulle het tien kinders gehad.

Andries maak as kind die Groot Trek mee en het 'n wesenlike aandeel in die vestiging van die Suid-Afrikaanse Republiek gehad as Veldkornet. Anna het ook saam met haar ouers die Groot Trek meegemaak.

Genealogiese gegewens

g1 **DU PREEZ, Andries**: *Distrik Uitenhage 21.06.1824⁶¹; ≈Uitenhage 28.08.1824⁶²; †Dist. Heidelberg Tvl. 12.10.1881⁶³.

x 08.05.1846⁶⁴: **LINDEQUE, Anna Catharina**: *20.12.1824⁶⁵; ≈Uitenhage 18.02.1825⁶⁶. Dogter van Petrus LINDEQUE en Martha Maria DU PREEZ.

Lewensloop

Andries is in 1824 gebore in die Uitenhage Distrik en is gedoop op 28 Augustus 1824 te Uitenhage. Die getuies by sy doop was "Johannes Lindeque, Anna Catharina Lindeque (die ouers van sy toekomstige skoonvader), Marthinus Oosthuizen en Susanna du Preez". Hy was ongeveer twaalf jaar oud toe hy saam met sy ouers die Groot Trek meegemaak het. As oudste seun is hy na sy oupa aan vaderskant vernoem. Hy lê op 26 Maart 1842 belydenis van geloof af in die Nederduitsch Hervormde Kerk Potchefstroom⁶⁷.

Andries se handtekening

Hy trou toe hy 21 jaar oud is met Anna Catharina Lindeque (21 jaar) wat sy niggie was en die dogter van sy tante Martha Maria du Preez en haar man, Petrus Lindeque. Anna is ook gebore in 1824 en gedoop te Uitenhage op 18 Februarie 1825. Sy was nagenoeg 14 jaar oud toe sy die Groot Trek met haar ouers meegemaak het. Haar pa, Petrus LINDEQUE, was een van die manskappe by die slag van Bloedrivier.

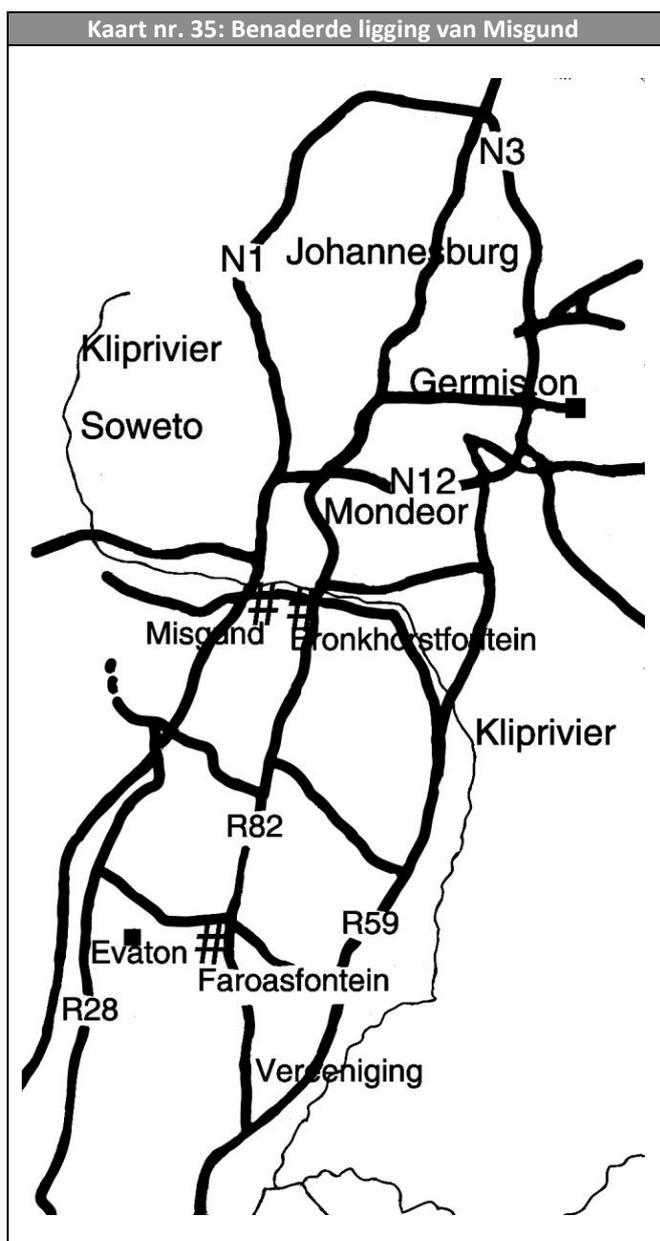
Andries was vir 'n tyd lank veldkornet vir die Wyk Kliprivier van die destydse Distrik Heidelberg. Dit is die gedeelte waar Johannesburg tans is en gedeeltes suid daarvan. (Mens moet in gedagte hou dat daar destyds geen Johannesburg was nie en dat die Heidelberg distrik ook gedeeltes ingesluit het wat later in die Krugersdorp, Vereeniging en Johannesburg distrikte ressorteer het.)

In 'n verhandeling vir 'n meestersgraad word Andries genoem as een van die "Staatsbouende Veldkornette" van die Zuid-Afrikaansche Republiek. Daar word ook verhaal dat hy en twee ander veldkornette omstreeks

1861 "... 'n agitasie op tou gesit (het) om Heidelberg, die middelpunt van Suidelike Transvaal, as dorp erken te kry met 'n eie landdros in hul midde. ..." ⁶⁸ Hy onderteken ook dieselfde memories as sy pa aan die Volksraad 1850 ⁶⁹ en 1853 ⁷⁰.

Andries het as veldkornet heelwat korrespondensie met die regering gevoer oor 'n verskeidenheid sake wat veldkornette hanteer het en daar is talle argiefverwysings daarna. Hy het tydens die eerste Engelse besetting van die Transvaal geweier om op te tree as veldkornet. Uit die korrespondensie blyk dat hy betrokke was by bepaalde optredes teen swart stamme. In die storm en drang van die vestiging van 'n wettige en ordelike regering in die Transvaal, het hy aan die kant van Stephanus Schoeman opgetree in Schoeman se gewapende verzet teen die Potchefstroom groep.

Andries se naam verskyn in die lidmaatregister van die Nederduits Hervormde Kerk, Potchefstroom, op 26 Maart 1842 en die van Anna op 3 Junie 1844. ⁷¹ Op 2 April 1859 word Andries en Anna ingeskryf as lidmate van die Gereformeerde Kerk in die Zuid-Afrikaansche Republiek ⁷².

Andries en Anna het tien kinders gehad van 1846 tot 1869 ⁷³:

- Petrus, wat nooit getroud was nie.
- Roelof Johannes Stephanus wat vroeg oorlede is.
- Andries Johannes Stephanus, agtereenvolgens getroud met Susanna Catharina Labuschagne en Anna Dorothea Strydom.
- Martha Maria Urzila Magdalena, getroud met Johannes Christoffel Greyling. (Vernoem na die twee oumas.)
- Urzila Magdalena Jacoba Johanna, getroud met Daniel Isaias Petrus Coetzee.
- Roelof Johannes, getroud met Susanna Caharina Johanna Magdalena Strydom.
- Gerrit Johannes.
- Anna Catharina, wat vroeg oorlede is.
- Christiaan Gerhardus, getroud met Susanna Catharina Labuschagne.
- Anna Catharina, getroud met Christoffel Johannes Jansen van Vuuren.

Sy skoonmoeder Martha Maria Lindeque (geb. Du Preez), verkoop gedeelte B van haar plaas **Misgund** ⁷⁴ aan een van haar ander skoonseuns, Johannes Matthys STRYDOM, en hy verkoop dit op sy beurt aan Andries op 3 April 1865. Andries se skoonmoeder verkoop later 'n verdere gedeelte van die plaas aan Andries. ⁷⁵

Op 28 Junie 1859 word die oostelike deel van **Rietvlei nr. 126**, Wyk Kliprivier, Distrik Heidelberg, op sy naam getranspoteer. ⁷⁶ Hy verkoop 'n gedeelte van die plaas aan sy swaer Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne en behou die res tot sy dood.

Hy moes ook gedeel het in die besit van **Boskop** ⁷⁷, Wyk Suikerbosrand, Distrik Heidelberg, want hy en ene J L M van der Merwe verkoop dit op 31 Maart 1860 vir Rds 600. ⁷⁸

Op 13 Februarie 1869 koop Andries die suidelike gedeelte van **Wildealskraal**⁷⁹, Wyk Roodekoppen, Distrik Heidelberg.⁸⁰ In sy boedel gaan hierdie plaas in 1886 na sy seuns Andries Johannes Stephanus, Christiaan Gerhardus en Rudolph (Roelof) Johannes asook sy skoonseun Christoffel Greyling. Roelof Johannes verkoop sy gedeelte aan Andries Johannes Stephanus. Hierdie plaas is belangrik omdat in twee volgende hoofstukke weer daarna verwys word.

Op 13 Desember 1869 koop Andries Gedeelte A van die plaas **Diepkloof nr. 61** in die Wyk Roodekoppen van die Distrik Heidelberg⁸¹. Dit gaan blykbaar na sy dood oor na Anna Catharina du Preez – sy vrou⁸².

Andries betaal op 20 April 1878 en 24 April 1879 plaasbelasting op Wildealskraal, Diepkloof, Misgund en Rietvlei.⁸³

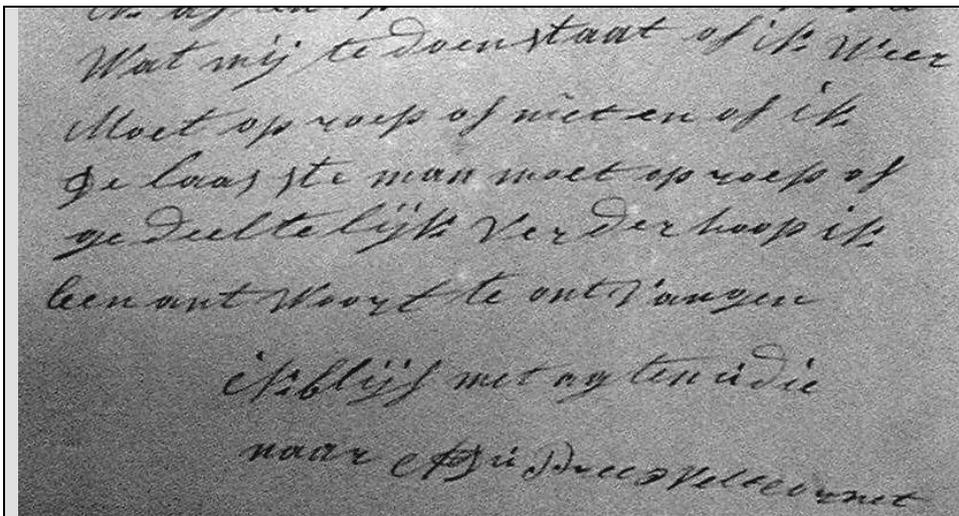
Hy besit ook **Rietfontein nr. 48**⁸⁴ wat vir hom op 10 Mei 1852 opgemeet is deur sy skoonvader Petrus Lindeque en formeel aan hom oorgedra is op 10.3.1859. Hy verkoop die plaas in 1864.

Andries se pa is in 1875 te Misgund oorlede en daar kan aanvaar word dat hy en sy vrou toe op Andries se gedeelte van die plaas gewoon het. Andries word toe ook die voog van die kinders van twee van syusters wat reeds oorlede is.

In Andries se boedel word Misgund teen £400 en Rietvlei nr. 126 vir £500 gewaardeer.⁸⁵ Daar is ook verwysings na die helfte van Wildealskraal en 'n kwart van Diepkloof nr. 61.

Andries is oorlede op 12 Oktober 1881 in die Dist. Heidelberg Tvl.⁸⁶

Brief van Andries aan President M W Pretorius op 28 Junie 1858⁸⁷

Transkripsie van 'n deel van 'n brief aan Pres. M. W. Pretorius oor die oproep van burgers vir 'n veldtog in 1858.

... Wat mij te doen staat of ik weer moet oproep of niet en of ik de laaste man moet oproep of gedeeltelijk Verder hoop ik Een antwort te ontvangen.

Ik blijf met agten u dienaar
A du Preez Veldcornet

Seun du Preez (g2)

(1825 – 1825)

Oriëntasie

Volgens die Geslagsregisterboekie van Roelf du Preez, was daar in 1825 “Een Zoon”⁸⁸ gebore. Die kind is blykbaar in 1825 oorlede voordat hy gedoop is.

Genealogiese gegewens

g2 DU PREEZ, Seun: *1825; †1825.⁸⁹

Anna Catharina Johanna du Preez

(g3)

(1827 – ?)

Oriëntasie

Anna Catharina Johanna is gebore op 21 Julie 1827 en word gedoop op 4 November 1827. Die doopgetuies was “Gert Johannes Lindeque en Anna Catharina Viljoen (haar oupa en ouma), Rynier Stephanus du Preez, Petrus Lindeque, Martha Maria du Preez, Coenraad Marthinus Vermaak en Jacoba Johanna du Preez”. Sy is blykbaar vroeg oorlede.

Genealogiese gegewens

g3 DU PREEZ, Anna Catharina Johanna: *21.7.1827⁹⁰; ≈Uitenhage 4.11.1827⁹¹

Brokkies: Die du Preez-kindere en die Dorslandtrek

In 1876 sluit die volgende gesinne uit ons familiegeskiedenis aan by die tweede Dorslandtrek:

Distrik Potchefstroom:

Johannes Jansen van Vuuren
Gert Du Preez
Petrus du Preez
Daniel C de Beer

Distrik Heidelberg:

Christiaan E Labuschagne

Terwyl die trekkers nog in die ZAR was, het ds. L J du Plessis van die Gereformeerde Kerk Rustenburg by Olifantsdrif die nagmaal bedien. Daar is Petrus Reynier du Preez as een van drie ouderlinge verkies⁹². Tydens die trek en vroeg in 1877 is Gert du Preez verkies as Assistent Veldkornet vir die Trek⁹³.

In die laaste helfte van 1877 het die treklaer in vier trekke verdeel. Gert du Preez het die een trek gelei. Die laer is later weer verdeel en Gert du Preez en 22 gesinne is toe verder. Van hierdie 23 gesinne het dertien later weer aangesluit by 'n ander deel van die trek terwyl Gert du Preez en die ander 9 gesinne op hul eie was. Daar is 'n aanduiding dat hulle langs die Okavangorivier vertoef het⁹⁴, maar volgens ander aanduidings word hulle langs Olifantspan geplaas^{95 96}. In die stories oor die betrokke trekkers wat hierna volg, word hul sterfplek aangedui as "Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan".

Ene J A Kruger en 'n handelaar H Booyens het gaan handel dryf aan die Okavangorivier naby Olifantspan. Voordat hulle by die rivier aankom, het hulle drie vrouens en 19 kinders van die tien huisgesinne in die veld aangetref. Hulle het osse verkry om die mense te vervoer na die laer waarin J A Kruger was.

By die kampplek van Gert du Preez en die ander nege gesinne was daar net een os, 'n koei en vier donkies oor. Die res van die vee het gevrek weens die tsetsevlieë. In die kamp is daar volgens een bron 43⁹⁷ en volgens die ander bron 35⁹⁸ mense dood – veral aan "die koors" – malaria.

In daardie kamp is, onder andere, oorlede, vermoedelik almal aan koors (malaria):

C E G Labuschagne en sy vrou S Labuschagne (Christiaan en Sara) en twee kinders.
G du Preez en sy vrou E du Preez (Gert en Elizabeth) en een kind.
P du Preez en sy vrou Martha du Preez (Petrus en Martha) en twee kinders.
J van Vuuren en sy vrou H du Preez (Johannes en Hessie) en twee kinders.

Later toe daar weer vir kos deur ander trekkers gaan handeldryf is, het hulle by die kamp van die gesinne aangekom. Daar was die vyf waens onder groot Rooibessiebome. By die waens was die bekende bediendes. Die bediendes het vertel dat daar later nie een man in die kamp oor was wat die begrafnis kon waarneem nie.

Daniel Coenraad de Beer en Johanna Jacoba du Preez het in 1886 teruggekeer na die ZAR. Johanna is op 19 September 1896 oorlede te Balmoral in die Distrik Middelburg Tvl.

Dit is nie seker wat geword het van Daniel de Beer en Johanna Isabella Servacina du Preez nie.

Sara Catharina du Preez (g4) (1829 – 1878)

Oriëntasie

Sara⁹⁹ is gebore in 1829 en oorlede in 1878 toe sy omstreeks 48 jaar oud was. Sy en haar man het nege kinders gehad in 'n huwelik van 31 jaar.

Sara trou, toe sy 16 jaar oud is, met die 21-jarige Christiaan¹⁰⁰ Labuschagne wat gebore is in 1825 en oorlede in 1878 in die ouderdom van ongeveer 52 jaar. Christiaan was voorheen getroud met Susanna Johanna Erasmus en hulle het een kind gehad.

Christiaan en Sara maak albei as kinders die Groot Trek mee. Christiaan was 'n welvarende boer wat 'n hele aantal plase besit het. Hulle neem deel aan die Dorslandtrek en sterf gedurende die trek.

Genealogiese gegewens

g4 **DU PREEZ, Sara Catharina**: *12.08.1829¹⁰¹; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878.¹⁰²

x Hervormde Kerk Potchefstroom 6.5.1846¹⁰³: **LABUSCHAGNE, Christiaan Ernst Gerhardus**¹⁰⁴: *7.4.1825^{105 106}; ≈Cradock 12.4.1825¹⁰⁷; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878¹⁰⁸. Seun van Jan LABUSCHAGNE en Susanna Catharina SCHUTTE.

[Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne was voorheen getroud:

x: **ERASMUS, Susanna Johanna**¹⁰⁹ *2.7.1824¹¹⁰; ≈Graaff-Reinet 24.7.1824¹¹¹. Dogter van Philippus Johannes (Lodewikus) ERASMUS en Susanna Sara Jacoba GREYLING¹¹².]

Daar is in die bronne verskille oor die volgende en dit word behandel in eindnotas soos aangedui:

- Sara Catharina se sterfdatum waaroor daar geskryf is in die eindnota naas haar sterfdatum hierbo.
- Christiaan se eerste huwelik waaroor daar geskryf is in die eindnota na Susanna Johanna Erasmus se naam hierbo.

Lewensloop

Sara is gebore in 1829. Sy is na haar Du Preez-ouma Sara Catharina Oelofse vernoem. Sy was nagenoeg 7 jaar oud toe haar ouers die Groot Trek meegemaak het. Sara se belydenisaflegging is volgens die Voortrekkerregister op 16 Desember 1848¹¹³ in die Nederduits Hervormde Kerk Potchefstroom.

Christiaan is gebore in 1825 en gedoop te Cradock op 12 April 1825. Hy was nagenoeg 12 jaar oud toe sy ma en stiefpa aan die Groot Trek deelneem.

Christiaan se ma is 'n tweede keer getroud te Cradock op 13.8.1836 met Gerrit Albertus VAN DEVENTER en 'n derde keer te Potchefstroom op 14.5.1851 met Christiaan Lourens DREYER. Sy en haar tweede man was Voortrekkers. Hulle het waarskynlik in die wyk Tarka, Somerset, gewoon. Hulle vertrek waarskynlik in Oktober 1837 met die trekgeselskap van Jan du Plessis. Hulle het hulle in Natal gevestig.¹¹⁴ Die derde man van Ernst se ma was ook 'n Voortrekker wat afkomstig was van Winterberg, Albany. Hy vertrek waarskynlik in 1837 in die trekgeselskap van Piet Retief en is na Natal en toe in 1838 met Hendrik Potgieter se groep na wes van die Drakensberg.¹¹⁵

Christiaan was eers getroud met Susanna Johanna Erasmus en hulle het een kind gehad, nl. Philippus Lodewikus Labuschagne.

op 6	Christiaan Ernst Gerhardus La Buschagne	20	u
	Susara Catharina du Preez	17	u
Uittreksel uit die Huweliksregister van die NHKerk te Potchefstroom: 6 Mei 1846			

Christiaan en Sara het nege kinders gehad tussen 1847 en 1872. Minstens twee van hulle kinders is saam met hulle in 1878 aan malaria oorlede te Olifantspan¹¹⁶.

- Ursula Magdalena Labuschagne.
- Susanna Catharina Labuschagne.
- Sara Christina Johanna Labuschagne.
- Jan Christiaan Albertus Christoffel Labuschagne, getroud met Maria Adriana Jansen van Vuuren. Hulle was ook op die Dorslandtrek, saam met Jan se ouers. Soos Jan se ouers, sterf hulle en twee van hulle kinders by Olifantspan¹¹⁷. Ten minste een van hulle kinders, Christiaan Ernst Gerhardus, oorleef en vestig hom by die Dorslandtrek nedersetting te Humpata. Daarvandaan probeer hy om sy deel uit Christiaan se boedel te verkry, soos hieronder verhaal.
- Christina Geertruida Cornelia Gesiena Labuschagne.
- Susara Catharina Labuschagne.
- Roelof Johannes Labuschagne.
- Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne.
- Anna Catharina Christina Labuschagne.

Christiaan en Sara se name is op 2 April 1859 ingeskryf in die lidmateregister van die Gereformeerde Kerk In die Zuid-Afrikaansche Republiek¹¹⁸.

Op 26 April 1852 word **Witpoortjie nr. 162** (later in die Wyk Suikerbosrand, Distrik Heidelberg) aan Christiaan toegeken nadat veldkornet J G Marais die plaas inspekteer het. Die plaas was nagenoeg 5800 morg groot.¹¹⁹

Die plaas **Palmietfontein nr. 229** (later nr. 143), Wyk Suikerbosrand, Distrik Heidelberg, is in 1857 vir hom geïnspekteer en word op 27 Julie 1859 aan Christiaan oorgedra. Die plaas was nagenoeg 3000 morg groot maar daar is in die bronne ook 'n verwysing na 6130 morg. Hy verkoop gedeeltes van die plaas in 1872 en 1876.¹²⁰

Christiaan koop 'n gedeelte van **Rietvlei nr. 126** (later nr. 133), Wyk Kliprivier, Distrik Heidelberg, aan vanaf sy swaer Andries du Preez. Hy verkoop gedeeltes daarvan op 25.2.1875 en 17.5.1876.¹²¹

In 1876 begin Christiaan van sy vaste eiendom ontslae raak, blykbaar in voorbereiding vir die Dorslandtrek. Hy verkoop gedeeltes van die plase **Rietvlei** en **Palmietfontein** vir £150 en £200 op 4 Mei 1876.¹²² Hy verkoop ook 'n gedeelte van **Kromvlei** aan die Kliprivier, Wyk Suikerbosrand, Distrik Heidelberg, vir £100 in 1876¹²³. In Desember 1876 verkoop hy 'n gedeelte van **Rietvlei**, Wyk Suikerbosrand, Distrik Heidelberg vir £230.¹²⁴

Christiaan en Sara neem deel aan die tweede Dorslandtrek. Hy, sy vrou en twee kinders is in 1878 oorlede tydens die Dorslandtrek, aan "die koors" of malaria¹²⁵. Die gegewens oor die Du Preezs in die Dorslandtrek is in 'n afsonderlike brokkie by die hoofstuk verstrek.

Uit die verhale oor die Dorslandtrek kan aanvaar word dat die laaste jaar van hierdie eens vermoënde gesin nie 'n maklike tyd was nie.

Na hulle dood sou daar nog weer oor hulle lewe geskryf word. In die Transvaalse Argiefbewaarplek is daar 'n boedellêer vir Christiaan, maar daar is geen boedeldokumente nie.¹²⁶ In die lêer is daar egter briewe oor die boedel van Christiaan.

Daar is 'n brief van C E G Labuschagne (dieselfde name as sy oupa) waarin hy ontvangs erken van £40 wat ontvang is van Daniel Coenraad de Beer van Balmoral, Distrik Middelburg, Transvaal (die man van g9 Johanna

Jacoba du Preez). Dit was die erforsie wat hom toegekom het uit die boedel van Christiaan. Volgens die brief is Christiaan en sy vrou omstreeks 1881 in Humpata oorlede – wat foutief is.

Daar is ook 'n brief van ene D J Venter van Kraalkop, Potchefstroom, van 19 Oktober 1904. Hy meld dat Christiaan en sy vrou in 1876 op trek gegaan het na Humpata. Hulle het 'n seun Jan Christiaan Albertus Christoffel Labuschagne gehad en sy vrou was “Mietha” van Vuuren. Hulle het saam getrek. Hulle het almal op die trek gesterf en van die seun, Jan, het 'n seun oorleef wat in 1904 in Humpata gewoon het. Christiaan-hulle het 'n plaas gehad (in die Transvaal) wat onder die bestuur van hul skoonseun Johannes Stefanus du Preez was, nl. “Wetpoort” in die Distrik Heidelberg – wat seker Witpoortjie was.

In 1880 het A J S du Preez die plaas verkry vir £500 en hy het die erfgename wat agtergebly het uitbetaal teen £112 elk. Hy het egter nie aan die Labuschagne-seun in Humpata iets uitbetaal nie. Venter is uit Humpata versoek om die geld te probeer kry. Die Weesheer antwoord op 11 November 1904 dat daar geen geld by hom gedeponeer is nie.

Die notas op die lêer is soos volg:

“ Andries Johannes Stavanes Dupreez. Woonachteg op wet bank, ds Heidelberg Grootvader in Groot moeder Christiaan Erens Gerhardus labuschagne Susara Catrina Dupreez”

“Vader in moeder van erfgenaam Jan Christiaan Albertus Christoffel labuschagne Metha J van Vure”

Gert Johannes Lindeque du Preez (g5)

(1832 – 1878)

Oriëntasie

Gert¹²⁷ Johannes Lindeque du Preez is gebore in 1832 en is oorlede in 1878 in die ouderdom van ongeveer 46 jaar. Gert was 'n boer.

Hy trou met Elizabeth¹²⁸ Smit wat omstreeks 1832 gebore is en oorlede is in 1878 in die ouderdom van c. 46 jaar. Hulle was ongeveer 28 jaar getroud en het ses kinders gehad.

Hulle neem deel aan die tweede Dorslandtrek en sterf gedurende die trek.

Genealogiese gegewens

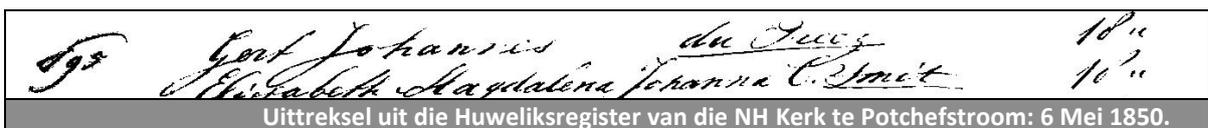
g5 **DU PREEZ, Gert**¹²⁹ (**Gerrit/Gerhardus**) **Johannes Lindeque**: *Sondagsrivier, Distrik Uitenhage 8.6.1832¹³⁰; ≈Uitenhage 19.8.1832¹³¹; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878¹³².

X Potchefstroom 5.6.1850¹³³: **SMIT, Elizabeth Magdalena Johanna Cornelia**¹³⁴: *c. 1832¹³⁵; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878.¹³⁶ Dogter van Jacobus SMIT en Hendrina Johanna SMIT.¹³⁷

Lewensloop

Gert is in 1832 gebore in die Uitenhage Distrik en gedoop te Uitenhage op 19.8.1832. By sy doop was "Jan Hendrik Oosthuizen en sy vrou, Hester Susanna Du Preez ('n oom en tante) en Gerrit Johannes Lindeque en Anna Catharina Viljoen (sy oupa en ouma)" die doopgetuies.¹³⁸ Hy is vernoem na sy oupa Lindeque. Hy was nagenoeg vier jaar oud toe sy ouers aan die Groot Trek deelgeneem het. Gert lê belydenis van geloof af in die Nederduitsch Hervormde Kerk Potchefstroom op 21 Oktober 1850¹³⁹.

Gegewens oor Elizabeth se geboorte en doop kon nie opgespoor word nie. Gert en Elizabeth is op 5 Junie 1850 getroud in die NH Kerk te Potchefstroom. Daar word aangedui dat beide van hulle 18 jaar oud was.

Dit is nie bekend waar Gert-hulle na hul huwelik gewoon het nie. Aangesien daar ook nie 'n aanduiding is dat sy pa, Roelof, in daardie stadium grond besit het nie, is dit moontlik dat hulle op eiendom van familie gewoon het.

Gert begin reeds vroeg deelneem aan die openbare lewe. Hy teken as 17-jarige saam met sy oupa Lindeque, oom Petrus Lindeque en sy pa en vele ander 'n memorie op 6 Februarie 1850 te "Vlekfontein" dat "Wy ondergetekende emiegrante der verenigde maatschappij van dese syde Vaalrivier tot soverre onse emiegrasie

seg uytgestrek heef tot aan de nuw aangelegde dorp Lydenburg ..." hulle hou aan die ooreenkomste dat die Volksraad in Lydenburg die hoogste gesag is en geen hoër gesag verlang nie "... in onse midden als de Volksraad en het gene door deselve op geeys is tot bestu(u)r en vyligheid des lants. ..." ¹⁴⁰

Handtekening van Gert

Ongeveer twee jaar later, op 2 April 1852, teken hy 'n memorie te Potchefstroom aan die Volksraad in Lydenburg waarin die petisionarisse hulle kommer uitspreek oor die "veronrustende wyzen" waarop Engelse grond aankoop "daar wy allen toch by ondervinding weten hoe het in Natal en verder overall gegaan is met onzen zaken zoodra zulken menschen zich onder ons kwamen vestigen en gronden bezaten".¹⁴¹

Gert se naam kom op die lidmaatregister van die NH Kerk te Potchefstroom voor na belydenisaflegging op 21 Oktober 1850.¹⁴² Sy en Elizabeth se name is op 2 April 1859 ingeskryf in die lidmateregister van die Gereformeerde Kerk in die Zuid-Afrikaansche Republiek.¹⁴³

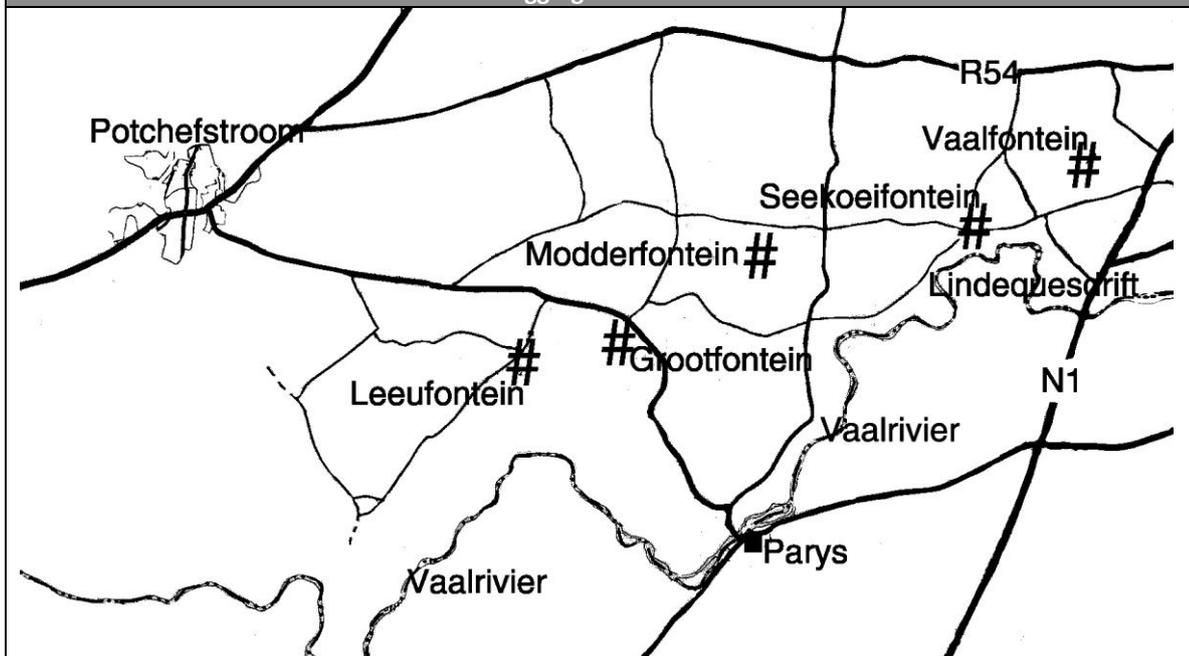
Gert en Elizabeth het ses kinders gehad. Een van hulle kinders en 'n skoonseun is tydens die Dorstrandtrek oorlede. Dit kom voor asof Gert se nageslag afkomstig was van drie van sy dogters.

- Hendrina Johanna, agtereenvolgens getroud met Gerhardus Jacobus Koekemoer, Jacobus Francois Smit, Nicolaas Jacobus Swart, en Pn Duvenhage. Haar eerste man en drie van hulle kinders is blykbaar ook by Olifantspan in 1878 tydens die Dorstrandtrek oorlede.¹⁴⁴
- Orsilla Magdalena, getroud met Gerhardus Stefanus van Staden.
- Jacobus wat moontlik vroeg oorlede is.
- Elizabeth Magdalena Johanna, getroud met Gert Petrus Johannes Stefanus Fourie.
- Sara Catharina.
- Gertina Johanna Lindeque.

Op 2 Februarie 1869 verkoop Gert se pa die noordoostelike deel van **Vaalfontein**¹⁴⁵, genaamd **Brakfontein**, Wyk Vaalrivier aan Gert vir Rds 300. Die plaas grens aan Rietspruit en Blesbokfontein. Gert verkoop dit weer op 18 Junie 1869.¹⁴⁶ Op 20 Augustus 1869 verskyn 'n inskrywing dat hy die helfte van die plaas **Grootfontein**¹⁴⁷, Wyk Vaalrivier, Distrik Potchefstroom, besit.¹⁴⁸

In 1876 neem Gert deel aan die Dorstrandtrek soos reeds elders verhaal. Hy word assistent-veldkornet van die tweede Trek en het 'n leidende rol gespeel tydens die trek. Hy, sy vrou en 'n kind is in 1878 tydens die trek oorlede, vermoedelik aan die "koors" of malaria.

Kaart nr. 37: Benaderde ligging van Vaalfontein en Grootfontein

Dogter du Preez (g6)

(1835 – 1835)

Oriëntasie

Roelof en Orsilla het 'n dogtertjie gehad wat op 13 Mei 1835 gebore is en ongedoop in 1835 oorlede is.

Genealogiese gegewens

g6 DU PREEZ, Dogter: *13.4.1835¹⁴⁹, †1835.¹⁵⁰

Roelof Johannes du Preez (g7) (1836 – ?)

Oriëntasie

Daar kon niks oor hierdie Roelof Johannes opgespoor word wat daarop dui dat hy volwassenheid bereik het nie. Daar word in sy pa se boedel in 1875 aangedui dat hy oorlede is, terwyl daar nie so 'n aanduiding oor enige van die ander vroeg oorledenes gegee is nie.

Genealogiese gegewens

g7 DU PREEZ, Roelof Johannes: * Cradock¹⁵¹ 12.4.1836¹⁵².

Petrus Reinier du Preez (g8)

(1838 – 1878)

Oriëntasie

Petrus¹⁵³ du Preez is gebore in 1838 en oorlede in 1878 in die ouderdom van ongeveer 40 jaar. Hy was 'n boer.

Sy eerste huwelik wat omstreeks twee jaar duur, was met Helena¹⁵⁴ Venter. Sy is gebore in 1839 en oorlede omstreeks 1860 toe sy nagenoeg 21 jaar oud was. Hulle het een kind gehad.

Sy tweede huwelik was met Martha¹⁵⁵ van Vuuren en duur ongeveer 18 jaar. Sy is gebore in 1844 en oorlede in 1878 in die ouderdom van ongeveer 34 jaar. Hulle het nege kinders gehad.

Petrus is blykbaar gedurende die Groot Trek gebore. Hy en sy tweede vrou neem deel aan die Dorslandtrek en is tydens die trek oorlede.

Genealogiese gegewens

g8 **DU PREEZ, Petrus Reinier**: *Groot Trek/Potchefstroom 28.5.1838¹⁵⁶; ≈Potchefstroom NHK 27.3.1842¹⁵⁷; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878¹⁵⁸.

x Potchefstroom NHK 18.12.1858¹⁵⁹: **VENTER, Helena Johanna**: *21.12.1839¹⁶⁰; ≈Colesberg 6.4.1840¹⁶¹; †c. 1860¹⁶². Dogter van Jan Adriaan VENTER en Helena Johanna VAN DER MERWE.

xx Potchefstroom 6.10.1860¹⁶³: **VAN VUUREN, Martha Catharina Jacoba Jansen**: *Colesberg Dist. 5.9.1844¹⁶⁴; ≈Colesberg¹⁶⁵; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878¹⁶⁶. Dogter van Stephanus Petrus Jansen VAN VUUREN en Martha Catharina Jacoba SMIT.

Lewensloop

Petrus was die agste kind van Roelof en Orsilla. Hy is blykbaar gedurende die Groot Trek gebore in 1838, maar hy word eers in 1842 te Potchefstroom gedoop. Die doopgetuies was sy oom en tante Petrus Lindeque en Martha Maria du Preez.

Hy trou in 1858 met Helena Venter. Hulle was minder as twee jaar getroud. Hulle het een kind gehad:

- Roelof Johannes wat gebore is op 5 Mei 1860. Sy moeder is met die geboorte of kort daarna oorlede.

Sy tweede huwelik is met Martha van Vuuren. Hulle het nege kinders gehad, waarvan drie ook tydens die Dorslandtrek in die omgewing van Olifantspan oorlede is:

- Martha Catharina Jacoba, getroud met Michael Wilhelm Prinsloo.
- Urzela Magdalena.
- Stephanus Petrus, getroud met Anna Susanna Catharina Holtzhausen.

- Petrus Johannes, eers getroud met Helena Gertruida Minnaar, toe met Maria Magdalena van Wyk en daarna met Maria Magdalena Kruger.
- Dorothea Maria.
- Sara Catharina.
- Aletta Sophia.
- Roelof Johannes, getroud met Johanna Margaretha (Margrietha) van der Walt en daarna met Levina Catharina Wilhelmina Steyn.
- Stoffelina Johanna, getroud met Jacobus Abraham Adriaan Minnaar.

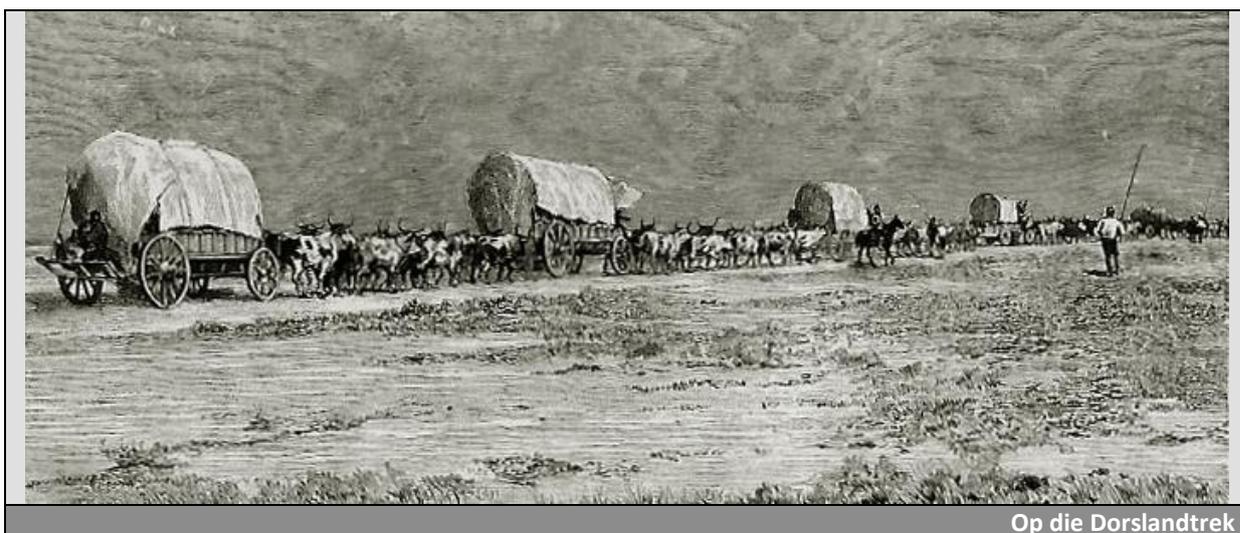
Martha was die ouer suster van Erasmus Johannes Jansen van Vuuren wat getroud was met Petrus se stiefsuster, Hester Susanna.

Petrus en Helena se name word op 2 April 1859 aangeteken in die Lidmateregister van die Gereformeerde Kerk Zuid-Afrikaansche Republiek.¹⁶⁷ Petrus was woonagtig in die Potchefstroom Distrik en 'n diaken in die GK Potchefstroom¹⁶⁸. Hy besit 'n gedeelte van die plaas **Leeuwfontein 81**¹⁶⁹, Wyk Vaalrivier, dist. Potchefstroom vanaf 28.2.1865 tot 18.5.1875¹⁷⁰. Hierdie plaas was reeds op 21 April 1841 geïnspekteer onder die naam Elandskraal¹⁷¹.

In 1876 sluit Petrus en sy gesin aan by die tweede Dorslandtrek. Die nagmaal is bedien deur die Gereformeerde Predikant, ds. L J du Plessis van Rustenburg. 'n Kerkraad is gekies vir die Trek. Petrus is as een van die drie ouderlinge verkies.¹⁷²

Petrus en Martha is in 1878 oorlede naby Olifantspan, as gevolg van die koors¹⁷³ (malaria). Saam met hulle is twee¹⁷⁴ of drie¹⁷⁵ van hulle kinders oorlede.

Johanna Jacoba du Preez (g9) (1841 – 1896)

Oriëntasie

Johanna¹⁷⁶ du Preez is gebore in 1841 en is oorlede in 1896 in die ouderdom van 55 jaar.

Sy trou in 1854 op dertienjarige leeftyd met die 19-jarige Coenraad de Beer. Hy is gebore in 1834 en vermoedelik oorlede in 1896 in die ouderdom van nagenoeg 61 jaar.

Hulle maak die Dorslandtrek mee, maar keer terug na die Transvaal. Daarna woon hulle in die destydse Distrik Middelburg, Transvaal.

Genealogiese gegewens

g9 **DU PREEZ, Johanna Jacoba**: *12.4.1841¹⁷⁷; ≈Potchefstroom 27.3.1842¹⁷⁸; †Middelburg Dist. Balmoral 19.9.1896¹⁷⁹.

x Potchefstroom 24.6.1854¹⁸⁰: **DE BEER, Daniel Coenraad**: *Beaufort-Wes 20.8.1834¹⁸¹; ≈Beaufort-Wes 26.12.1834¹⁸²; †1896¹⁸³. Seun van Matthys Johannes DE BEER en Magdalena Christina VAN DEN BERG.

Lewensloop

Johanna is gebore in 1841 en gedoop te Potchefstroom op 27 Maart 1842. Johanna en haar ouer broer, Petrus Reinier, is op dieselfde dag gedoop. Dit is heel moontlik omdat daar nie destyds volop geleentheid was om kinders te doop nie. Die doopgetuies was haar oom en tante Cornelis Tobias Vermaak en Anna Dorothea du Preez, sowel as Petrus van der Merwe en Sara Johanna Jansen van Vuuren.

Coenraad¹⁸⁴ is gebore in 1834 en gedoop te Beaufort-Wes op 26 Desember 1834. Dit is nie duidelik uit die beskikbare gegewens hoe Coenraad in die Transvaal aangekom het nie. Daar is nie in *Voortrekkerstamouers*¹⁸⁵ enige aanduiding in die verband nie.

66	Daniel Coenraad	de Beer	21
	Johanna Jacoba	du Preez	14

Uittreksel uit die Huweliksregister van die NHKerk Potchefstroom: 24 Junie 1854

Coenraad was amper 20 jaar oud en Anna jonger as 14 jaar toe hulle trou – 'n huwelik wat 42 jaar geduur het. Die ouderdomme wat in die huweliksregister aangeteken is, is dus nie heeltemal korrek nie. Hulle het 7 kinders gehad:

- Matthys Johannes Marthinus De Beer, getroud met Catharina Elizabetha Helena Greyling.
- Sara Catharina de Beer.
- Daniel Coenraad de Beer.
- Andries de Beer, agtereenvolgens getroud met Helena Dorothea van der Merwe, Johanna NN en Cornelia Elizabeth Stoltz.
- Orcilla M (Magdalena?) de Beer.
- Gert Johannes Jacobus de Beer wat ongetroud oorlede is. Hy is blykbaar op 25-jarige ouderdom deur swartes vermoor tydens die Anglo-Boereoorlog by Zaaihoek in die Distrik Middelburg Tvl. en begrawe in die Balmoral Konsentrasiekamp.
- Samuel Jacobus de Beer, getroud met Elizabeth Johanna de Lange.

In Januarie 1854 word Coenraad lidmaat van die Nederduitsch Hervormde Kerk op Potchefstroom en word aangedui dat hy van die Wyk Suikerbosrand is¹⁸⁶. Coenraad en Anna sluit op 2 April 1859 aan by die Gereformeerde Kerk Rustenburg¹⁸⁷.

Hulle eerste kind is in 1857 te Kroonstad gebore en te Potchefstroom gedoop. In 1860 is die kinders gedoop te Rustenburg en vanaf 1863 tot 1876 is die kinders gedoop te Pretoria.

In 1876 sluit hulle, vanuit die Distrik Potchefstroom, aan by die tweede Dorslandtrek. Hulle maak die trek mee en kom uiteindelik na al die ontberinge in Humpata aan in Januarie 1881¹⁸⁸. Hulle was van die oorspronklike lidmate van die Gereformeerde Kerk te Humpata, Angola, en hulle name is in die inskrywing van 19 Desember 1881¹⁸⁹.

In 1884 het ds. M Pelser na Humpata gekom om die nagmaal en doop te bedien. Hy het ook geld gebring. Mense in die Transvaal, Vrystaat en Kaapkolonie het dit bymekaar gemaak en gestuur vir mense wat wou terugkom na die Transvaal. Daar is 'n kommissie aangestel om osse, seile, ens. te koop en aan die voornemende terugtrekkers beskikbaar te stel. Die geleentheid om terug te keer is benut deur 37 huisgesinne, waaronder Coenraad en Johanna de Beer.

Die trek vanaf Humpata het in Oktober 1884 begin. Die Etoshapan is bereik in Januarie 1885. In Desember 1885 het 15 gesinne vanaf Grootfontein getrek. Twaalf van die gesinne bereik op 6 Mei 1886 die Ngamimeer. Op 14 Junie 1886 het hulle begin met die trek deur die dorsland. Hulle kom op 9 Julie 1886 by die Krokodilrivier aan. Vandaar trek die De Beers na die Pretoria Distrik.¹⁹⁰ Hulle het toe in die omgewing van Middelburg Tvl. gaan woon.

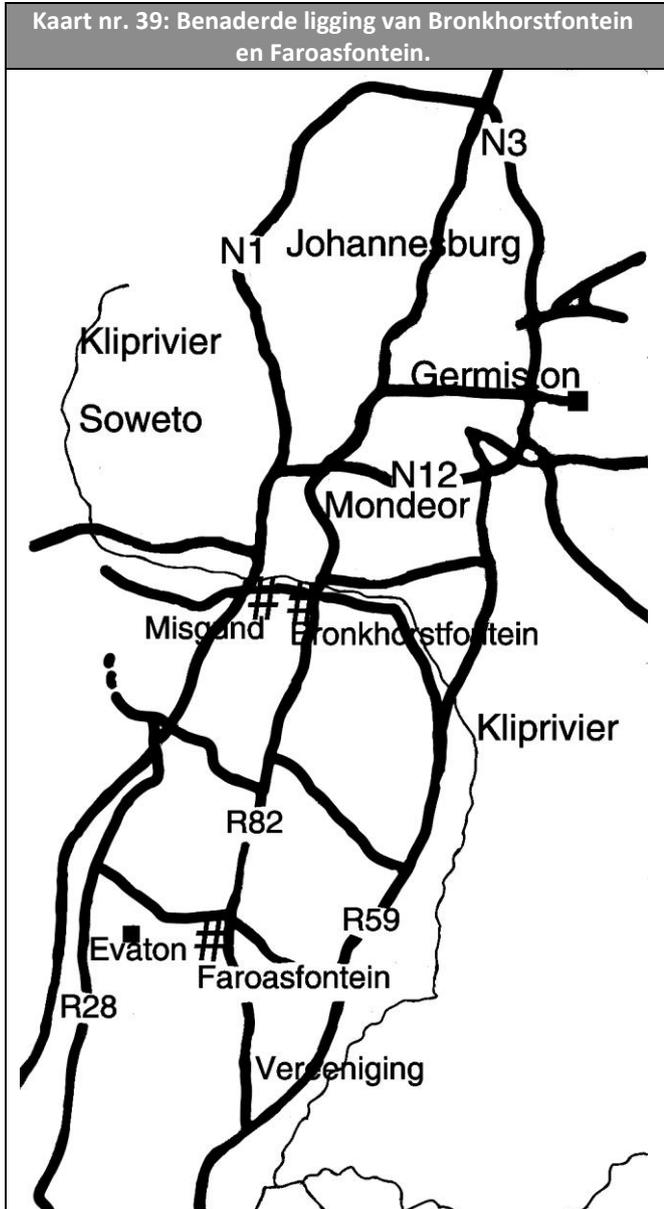
Coenraad en Johanna het 'n testament opgestel in 1892 te Zuikerboschfontein, Distrik Pretoria. Daar is gegewens wat aandui dat Coenraad-hulle op 'n tyd by Wasbank, Middelburg Tvl. gewoon het. Johanna is in 1896 oorlede te Balmoral. Die boedel was baie klein - £37.3.0 - en sluit 'n wa en toebehore, 4 osse en 3 bokke en 'n bietjie meubels en kombuis- en ander gereedskap in.

Handtekening van Daniel Coenraad de Beer

Coenraad oorleef Johanna en is vermoedelik in 1896 oorlede.

Orsela Magdalena du Preez (g10)

(1844 – 1870)

Andries du Preez en Rosina Jacoba Prinsloo¹⁹⁹. Sy is na haar ma vernoem. Sarel en Orsela is getroud toe Sarel 18 jaar oud was en Orsela 15 jaar. Sarel is gebore in 1840.

Na Orsela se dood was die kinders in die pleegsorg van hul oupa Roelof du Preez en toe hy oorlede is in die pleegsorg van hul oom Andries du Preez²⁰¹.

Oriëntasie

Orsela¹⁹¹ du Preez is gebore in 1844 en is oorlede in 1870 in die ouderdom van 26 jaar en 11 maande.

Die vyftienjarige Orsela trou in 1859 met die agtienjarige Sarel¹⁹² van der Merwe. Hy is gebore in 1840 en oorlede in 1907 in die ouderdom van nagenoeg 67 jaar. Hy was 'n boer.

Sarel en Orsela het vyf kinders gehad in hul huwelik van 11 jaar. Na Orsela se dood trou Sarel met Johanna Susanna Petronella Brits en hulle het ook vyf kinders gehad.

Genealogiese gegewens

g10 **DU PREEZ, Orsela¹⁹³ Magdalena:**
*Potchefstroom 30.1.1844¹⁹⁴; ≈Potchefstroom 3.6.1844¹⁹⁵; †Heidelberg, Tvl. Dist. 30.12.1870¹⁹⁶.

x 3.8.1859: **VAN DER MERWE, Sarel Johannes:**
*Somerset-Oos 28.12.1840¹⁹⁷; †Heidelberg Tvl. Dist. Waterval 15.12.1907¹⁹⁸. Seun van Erasmus (Rasmus) Albertus VAN DER MERWE en Anna Sophia Hendrina PRETORIUS.

[Sarel Johannes van der Merwe trou weer:
xxPretoria: **BRITS, Johanna Susanna Petronella.**]

Lewensloop

Orsela is gebore in 1844 en gedoop te Potchefstroom op 16 April 1848. Die doopgetuies was Johannes Marthinus Lindeque, Aletta Gertruida Lindeque en haar oom en tante

Hulle het vyf kinders gehad – drie seuns en twee dogters²⁰⁰:

- Erasmus Albertus van der Merwe.
- Roelof Johannes van der Merwe.
- Sarel Johannes van der Merwe.
- Orsilla Magdalena van der Merwe.
- Anna Sophia van der Merwe.

Sarel en Orsela se name word op 2 April 1859 ingeskryf in die lidmateregister van die Gereformeerde Kerk Rustenburg²⁰².

Hulle besit die plaas **Waternal**²⁰³ in die Heidelberg, Tvl. Distrik. Orsela is in 1870 oorlede en die kinders erf elk een-vyfde van haar boedel. In die boedel was die plaas, 80 beeste, drie perde, meubels, kombuis- en plaasgereedskap, ens. ter waarde van £232.12.4.

Sarel trou na Orsela se dood met Johanna Susanna Petronella Brits en hulle het ook vyf kinders, nl. Christiaan Pieter, Jacobus Lucas Marthinus, Susanna Johanna, Maria Adriana en Rudolph Marthinus²⁰⁴.

Op 30 November 1877 erf Sarel Gedeelte B van die plaas **Bronhorstfontein nr. 63**²⁰⁵ na sy pa se dood. Hy verkoop die plaas op 14.1.1882²⁰⁶.

Hy koop op 9.12.1889 gedeelte E van **Faroasfontein 214**²⁰⁷ en verkoop op dieselfde dag weer 'n gedeelte daarvan²⁰⁸.

Sarel en sy tweede vrou het reeds teen 1884 op Faroasfontein gewoon, maar Sarel is in 1907 op Waternal oorlede.

Anna Catharina du Preez (g11) (1847 – ?)

Oriëntasie

Annie du Preez is gebore in 1847 en word hoogstens 27 jaar oud. Sy was getroud met Paulus²⁰⁹ Mare. Daar is baie min oor hulle bekend.

Genealogiese gegewens

g11 **DU PREEZ, Anna Catharina**²¹⁰: *Voortrekkerregister/Potchefstroom 12.10.1847²¹¹; ≈Potchefstroom 16.4.1848²¹²; †< Aug. 1875²¹³.

x Potchefstroom 12.4.1862²¹⁴: **MARE, Paulus Johannes**: *c. 1841²¹⁵.

Lewensloop

Annie is gebore in 1847 en gedoop te Potchefstroom op 16 April 1848. Die doopgetuies was haar swaer Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne, haar suster Sara Catharina du Preez, Aletta Geertruida Lindeque en Johannes Marthinus van der Merwe.

Annie trou op 12 April 1862 op 14-jarige ouderdom met Paulus Mare wat toe 21 jaar oud was. Daar kon nog niks ten opsigte van Paulus opgespoor word nie, ook nie deur korrespondensie met navorsers wat die Mare-van navors en wat baie behulpsaam was, nie.

Toe haar vader se boedel beredder is, was Annie reeds oorlede en was haar seun aangeneem deur haar vader. Sy is dus voor Augustus 1875 oorlede. Haar seun erf 'n kindeed (dus enigste kind) uit die boedel van sy oupa.

Annie en Paulus het dus net een kind gehad, nl. Jacob Philippus Mare. Na sy oupa se dood is hierdie seun aangeneem deur sy oom, Andries du Preez.

Op 27 November 1885 word Paulus se naam aangeteken in die lidmaatregister van die Gereformeerde Kerk Pretoria²¹⁶. Dit is dus heelwaarskynlik dat hy 'n tweede huwelik aangegaan het.

Johanna Isabella Servacina du Preez

(g12)

(1850 – ?)

Oriëntasie

Isabella²¹⁷ du Preez is gebore in 1850 en trou met Daniel de Beer. Hulle neem deel aan die Dorslandtrek.

Daar is byna niks oor Daniel de Beer bekend nie.

Genealogiese gegewens

g12 DU PREEZ, Johanna Isabella Servacina²¹⁸: *17.1.1850²¹⁹; ≈Potchefstroom 21.10.1850²²⁰.

x Dorslandtrek: **De Beer, Daniel** *c. 1847²²¹.

Lewensloop

Isabella is gebore op 17 Januarie 1850, gedoop op 21 Oktober 1850 te Potchefstroom en vernoem na haar een ouma aan moederskant, Johanna Isabella Servacina Potgieter. Die doopgetuies was haar swaer en suster Christiaan Ernst Gerhardus Labuschagne en Sara Catharina du Preez, sowel as haar oupa en ouma aan moederskant, Gerhardus Stephanus Scheepers en Johanna Isabella Servacina Potgieter.

Daar kom nie weer gegewens oor Isabella voor nie, behalwe dat sy blykbaar getroud is tydens die Dorslandtrek met Daniel de Beer. Sy word egter nie genoem in die boedel van haar vader in 1875 nie.

By die aanvang van die tweede Dorslandtrek moes sy al 27 jaar oud gewees het en sy is gevolglik op daardie ouderdom of ouer getroud.

Daar kon niks oor Daniel de Beer opgespoor word nie. Daar word wel in twee bronne oor die Dorslandtrek melding gemaak van 'n Daniel de Beer wat oorlede is²²². Daar is by die navorsers oor die De Beers navraag gedoen, maar ook hulle kon nie so 'n De Beer opspoor nie.

Wat wel vreemd is, is dat Isabella se naam nie voorkom in die boedel van haar vader nie, terwyl die name van al die kinders wat in daardie stadium nog gelewe het, insluitende diegene jonger as Isabella, wel voorkom. Die moontlikheid dat Isabella reeds voor haar vader oorlede is, kan dus nie uitgesluit word nie.

Die name van beide Isabella en Daniel kom nie voor in die register van die oorspronklike lidmate van die Gereformeerde Kerk Humpata nie²²³.

Hester Susanna du Preez (g13)

(1851 – 1878)

Oriëntasie

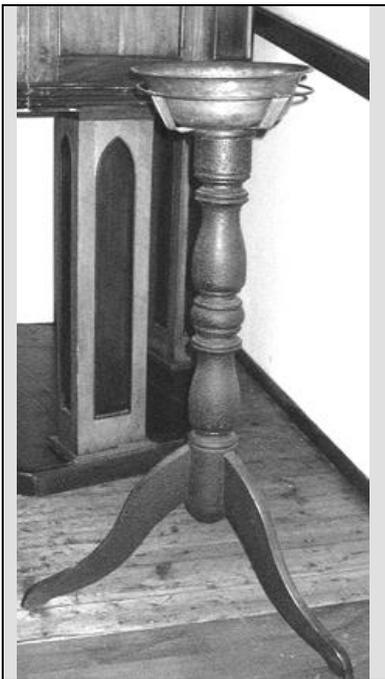
Hessie²²⁴ du Preez is gebore in 1851 en is oorlede in 1878 toe sy ongeveer 26 jaar oud was. Sy trou op 17-jarige leeftyd met die 22-jarige Johannes²²⁵ van Vuuren. Hy is gebore in 1847 en oorlede in 1878 in die ouderdom van nagenoeg 31 jaar. Hulle was omtrent nege jaar getroud. Hulle was van die Distrik Potchefstroom en neem deel aan die tweede Dorslandtrek.

Genealogiese gegewens

g13 **DU PREEZ, Hester Susanna**: *Potchefstroom Distrik 24.7.1851²²⁶; ≈Potchefstroom NHK 8.3.1852²²⁷; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878²²⁸.

x Potchefstroom GKSA 27.12.1868²²⁹: **VAN VUUREN, Erasmus Johannes Jansen**: *7.1.1847²³⁰; ≈Colesberg; †Dorslandtrek, Okavangorivier noord van Olifantspan 1878²³¹. Seun van Stephanus Petrus Jansen VAN VUUREN en Martha Catharina Jacoba SMIT

Lewensloop

Doopvont van die NHK Potchefstroom.
Moontlik vanaf 1851 tot 1881 in gebruik.

NHK Museum, Pretoria.

Hessie is in 1851 gebore en gedoop in die Hervormde Kerk in Potchefstroom op 8 Maart 1852. Die doopgetuies was haar oupa en oma aan moederskant, Gerhardus Stephanus Scheepers en Johanna Isabella Servacina Potgieter, sowel as haar broer en skoonsuster Andries du Preez en Anna Catharina Lindeque en ook Hermanus Lambertus Scheepers en Anna Aletta van Vuuren.

Johannes is gebore in die omgewing van Colesberg in 1847 en te Colesberg gedoop. Hessie en Johannes het saam belydenis van geloof afgelê in die Gereformeerde Kerk Potchefstroom op 12 Januarie 1867²³². Johannes en Hessie trou in 1868 in die Gereformeerde Kerk Potchefstroom. Johannes was 'n jonger broer van Martha van Vuuren wat getroud was met Hessie se broer, Petrus Reinier du Preez. Toe hulle in 1868 trou, was Johannes omstreeks 22 jaar oud en Hessie 17 jaar.

Dit kon nie vasgestel word waar hulle die eerste klompie jare van hul huwelik in die Zuid-Afrikaansche Republiek gewoon het nie. Johannes se pa het egter op Leeufontein in die Distrik Potchefstroom geboer.

Johannes en Hessie maak die Dorslandtrek mee, saam met 'n hele klompie Du Preezs en Jansen van Vuurens. Johannes se pa het ook die trek meegemaak as 'n relatief bejaarde man. Hulle sterf albei naby Olifantspan in 1878 as gevolg van koors (malaria)²³³. Twee van hulle kinders sterf ook daar. In die lidmaatregister van die GK Potchefstroom waar hulle name aangeteken is met belydenisaflegging in 1867, is daar twee aantekeninge "Overleden met den trek".

Gerhardus Stephanus Christoffel du

Preez (g14)

(1852 – 1936)

Oriëntasie

Gerhardus du Preez (1852 tot 1936) was die veertiende en jongste kind van Roelof Johannes du Preez en die derde kind by sy tweede vrou, Susanna Johanna Scheepers. Hy word 83 jaar oud.

Hy trou, toe hy 20 jaar oud is, met die 19-jarige Cornelia Jansen van Vuuren (1854 - 1933) wat die dogter was van David Schalk Jansen van Vuuren en Gertruida Johanna Dorothea Magdalena du Plessis. Hulle het elf kinders gehad, waarvan vier vroeg oorlede is.

Hy het geboer, waarskynlik as 'n bywoner, onder andere, op Wildealskraal in die Distrik Heidelberg Tvl. Uit die beskikbare gegewens is dit duidelik dat Gerhardus en Cornelia hulle lewe lank arm mense was.

Hy en drie van sy seuns veg in die Anglo-Boereoorlog. Cornelia was saam met die jonger kinders in die konsentrasiekamp te Heidelberg Tvl.

Nota:

Die storie van Gerhardus, Cornelia en hulle gesin is in die volgende hoofstuk. Die bronverwysings is daar aangebring.

Genealogiese gegewens

g14 **DU PREEZ, Gerhardus Stephanus Christoffel:** *Potchefstroom Dist. Wyk Vaalrivier, Seekoefontein 17.12.1852; ≈Potchefstroom NHK 4 of 11.9.1853; †Standerton Dist. Elandslaagte 22.2.1936.

x Potchefstroom GKSA 19.7.1873: **VAN VUUREN, Cornelia Maria Jansen:** *Potchefstroom (Dist.) 3.6.1854; ≈Potchefstroom NHK 19.11.1854; †Standerton Dist. Elandslaagte 4.3.1933. Dogter van David Schalk Jansen VAN VUUREN en Gertruida Johanna Dorothea Magdalena DU PLESSIS.

¹ Muller, C.F.J. 1948. *Die Britse Owerheid en die Groot Trek*. Kaapstad: Juta en Kie Beperk. Ble. 56, 57, 58 en 60.

² Muller, C.F.J. 1948. *Die Britse Owerheid en die Groot Trek*. Bl. 66.

³ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika. ISBN 1 86888 060 5. Bl. x. Die statistiek geld vir die groep wat geklassifiseer kon word.

⁴ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Ble. xi – xiii.

⁵ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. xi.

⁶ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*. Handgeskrewe boek in besit van skrywer.

⁷ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. 64.

⁸ TAB FK 2228.

⁹ TAB MHG 396.

¹⁰ Cilliers, Ben, Opperman, Dora, Van Helsdingen, Nic en Jean en Loots, Nellie. 2003. *Die Lindeque-familie in Suid-Afrika, Deel 3*. Gepubliseer in *Familia*, Jaargang 40/2003 nr. 3. Bl. 104.

¹¹ TAB FK 2290. By die doop van haar kinders Petrus Reinier en Johanna Jacoba word haar eerste naam as Ursula weergegee.

¹² Cilliers, Ben, Opperman, Dora, Van Helsdingen, Nic en Jean en Loots, Nellie. 2003. *Die Lindeque-familie in Suid-Afrika, Deel 3*. Gepubliseer in *Familia*, Jaargang 40/2003 nr. 3. Bl. 104.

¹³ TAB FK 2216.

¹⁴ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Waterkloofrif, Pretoria. ISBN 0 62030 469 3. Bl. 211.

- ¹⁵ Cilliers, Ben, Opperman, Dora, Van Helsdingen, Nic en Jean en Loots, Nellie. 2003. *Die Lindeque-familie in Suid-Afrika, Deel 3*. Gepubliseer in *Familia*, Jaargang 40/2003 nr. 3. Bl. 103.
- ¹⁶ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 211 en Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹⁷ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte* en SAG 10, Bl. 443.
- ¹⁸ TAB FK 2253.
- ¹⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 211.
- ²⁰ Hy is by Roelof Johannes se veertiende kind vernoem met die Christoffel ingesluit. By die doop van die kind op 4 of 11 September 1853 is sy naam ook as doopgetuie aangedui met die Christoffel ingesluit - Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²¹ SAG 10. Bl. 443.
- ²² Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 211 en Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ²³ TAB FK 2215.
- ²⁴ TAB FK 2215.
- ²⁵ TAB FK 2226
- ²⁶ TAB FK 2228.
- ²⁷ Haar noemnaam is onbekend. Orsilla word as noemnaam gebruik.
- ²⁸ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*.
- ²⁹ KAB J 408.
- ³⁰ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Ble. xi en xiii.
- ³¹ Leverton, B.J.T. 1977. *Maritz, Johannes Stephanus*. Gepubliseer in: Kruger, D.W. en Beyers, C.J. 1977. *Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek, Deel III*. Kaapstad: Uitgegee vir die Raad vir Geestewetenskaplike Navorsing deur Tafelberg Uitgewers. ISBN 0 62400 848 7. Bl. 596.
- ³² Thom, H.B. 1976. *Maritz, Gerhardus Marthinus*. Gepubliseer in De Kock, W.J. 1976. *Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek, Deel I*. Kaapstad: Uitgegee vir die Raad vir Geestewetenskaplike Navorsing deur Tafelberg Uitgewers. ISBN 0 62400 857 6. Bl. 534.
- ³³ Du Preez, M. H. C.: E-pos van 7 Februarie 2006.
In Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 188, word melding gemaak dat Roelof Johannes du Preez (*9.12.1806) moontlik saam met Pieter du Preez onder aanvoering van Andries Pretorius gehelp het met die aanval op Dingaanstat om die stat op te ruim.
Op navraag het mnr. Thys (M. H. C.) du Preez in 'n e-pos van 7 Februarie 2006 soos volg geantwoord:
"Dit begin vir my duidelik raak dat dit wel Roelof Johannes *1802 is wat in Natal was. ... Ek het geen ander Roelofs, Rudolfs, ens. wat teen 1838 in Natal kon geveg het nie. ... Ek gaan die verandering so in my databasis aanbring dat dit hy is wat Dingaan gaan oprol het, want dit is 99.9% seker dit moes jou ou voorvader gewees het."
Daar kon, in die bogenoemde boek ook nie iemand anders gevind word as Roelof Johannes (* 1802) wat te Bloedrivier kon geveg het nie.
- ³⁴ Pretorius, Estelle. 2000. *Hulle was daar ... Die Slag van Bloedrivier 16 Desember 1838*. Pretoria: Voortrekkermonument – Reeks nr. 2. Ble. 6 en 25.
- ³⁵ Pretorius, H.S. en Kruger, D.W. in medewerking met Beyers, C. 1937. *Voortrekker-Argiefstukke: 1829 tot 1849*. Pretoria: Staatsdrukker. (Beskikbaar in die SA Nasionale Argief, Pretoria). Bl. 25.
- ³⁶ TAB FK 2290 (Voortrekkerregister.) Gedoop: Petrus Reinier du Preez. Alhoewel die doopplek in die Voortrekkerregister as Potchefstroom aangedui word, kon die doopplek ook elders plaasgevind het, maar dis baie onwaarskynlik dat dit in Natal kon plaasgevind het.
- ³⁷ De Villiers, G.C. en Pama, C. 1981. *Geslagsregisters van die ou Kaapse Families*. Kaapstad: A A Balkema. ISBN 0 86961 135 6. Bl. 838.
- ³⁸ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. 131.
- ³⁹ Cilliers, B. 1985. *Genealogieë van die Afrikaanse Families in Natal*. Bl. 478.
- ⁴⁰ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁴¹ TAB FK 2253.
- ⁴² Madmappers DVD 2. Kaart 2627DA. GEO (WGS84) –(27.69265109, -26.70056475) 26°42'02.03"S, 27°41'33.54"O. *Mapset: South Africa – AfricaTopo GPS topographic map series*. DVDs 1 en 2. Versprei deur Madmappers. Die plaas is aangrensend aan Rietspruit.
- ⁴³ TAB RAK 2434 en TAB ZAR Landdros Potchefstroom Argief. Vol. 58.
- ⁴⁴ TAB ZAR Landdros Potchefstroom Argief. Vol. 58.
- ⁴⁵ Madmappers DVD 2. Kaart 2627DA. GEO (WGS84) –(27.64616343, -26.70340422) 26°42'12.6"S, 27°38'46.19"O.
- ⁴⁶ TAB ZAR Landdros Potchefstroom Argief. Vol. 66.
- ⁴⁷ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. 131.
- ⁴⁸ TAB FK 2256.
- ⁴⁹ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ⁵⁰ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Lidmaatregister Potchefstroom.
- ⁵¹ Van der Vyver, G.C.P. 1958. *Professor Dirk Postma 1818 – 1890*. Potchefstroom: Pro Rege-Pers. Bl. 153.
- ⁵² GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ⁵³ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Parow: Cape Times vir die Staatsdrukker. Bl. 297/8.
- ⁵⁴ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Bl. 371/372.

- ⁵⁵ TAB MHG 396.
- ⁵⁶ TAB MHG 396.
- ⁵⁷ Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Kaapstad: Nasionale Pers Bpk. Bl. 90.
- ⁵⁸ Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 91 en 92.
- ⁵⁹ Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 113 en 114.
- ⁶⁰ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ⁶¹ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*.
- ⁶² TAB FK 2253.
- ⁶³ TAB MHG 1823.
- ⁶⁴ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 212.
- ⁶⁵ SAG 5. Bl. 127.
- ⁶⁶ TAB FK 2253. (Kan ook 12.02.1825 wees na lesing in Doopregister.)
- ⁶⁷ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Lidmaatregister Potchefstroom.
- ⁶⁸ Van Jaarsveld, F.A. 1950. *Die Veldkornet en sy aandeel in die opbou van die Suid-Afrikaanse Republiek tot 1870*. Gepubliseer in Beyers, Coenraad en andere. 1950. *Argief-jaarboek vir Suid-Afrikaanse Geskiedenis. Dertiende Jaargang. Deel 11*. Parow: Cape Times vir die Staatsdrukker. Bl. 335 en Bylae II.
- ⁶⁹ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Bl. 298.
- ⁷⁰ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Bl. 372.
- ⁷¹ TAB FK 2290.
- ⁷² GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ⁷³ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 212 -213.
- ⁷⁴ Madmappers DVD 2. Kaart 2627BD. GEO (WGS84): -(27.94933352, -26.33863443) 26°20'19.08"S, 27°56'57.60"O.
- ⁷⁵ TAB RAK 2865 en 3083.
- ⁷⁶ TAB RAK 2865.
- ⁷⁷ TAB ZAR Landdros Heidelberg Argief. Vol. 48.
- ⁷⁸ TAB: ZAR Landdros Heidelberg Argief. Vol. 48.
- ⁷⁹ Madmappers DVD 2. Kaart 2628BD. GEO (WGS84): -(28.80920972, -26.56574857) 26°33'56.69"S, 28°48'33.16"O. Daar is ook 'n Wildealskraal aan die Vaaldam, maar in die OVS.
- ⁸⁰ TAB RAK 2865.
- ⁸¹ TAB ZAR Landdros Heidelberg Argief. Vol. 64.
- ⁸² TAB RAK 3083.
- ⁸³ TAB ZAR Landdros Heidelberg Argief. Vol. 64.
- ⁸⁴ TAB RAK 3083.
- ⁸⁵ TAB MHG 1823.
- ⁸⁶ TAB MHG 1823.
- ⁸⁷ TAB SS R2152/58 Vol. 20.
- ⁸⁸ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*.
- ⁸⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213.
- ⁹⁰ TAB FK 2253.
- ⁹¹ TAB FK 2253.
- ⁹² Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Manuskrip. Geredigeerde weergawe van 'n getikte vertaling uit Nederlands deur mev. Hettie Stronkhorst. Die manuskrip is in die Ferdinand Postma Biblioteek van die Potchefstroom-kampus van die Universiteit van Noordwes. Bl. 2.
- ⁹³ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 3.
- ⁹⁴ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ⁹⁵ Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 138.
- ⁹⁶ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 306.
- ⁹⁷ Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 138.
- ⁹⁸ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ⁹⁹ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁰⁰ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁰¹ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*.
- ¹⁰² Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Manuskrip. Bl. 7. Daar is egter verskille oor die sterfdatum:
 - Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213, dui aan dat haar sterfte in 1900 gedurende die Dorslandtrek plaasvind.
 - SAG 5. Bl. 13 dui aan dat sy in 1900 oorlede is. Dieselfde geld vir SAG 8. Bl. 327.
 - Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. COM Printers. Bl. 306. Daar word ook aangedui dat die egpaar oorlede is by Olifantspan in 1878 aan "Koors".
 - Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 138. Hy dui ook aan dat die egpaar aan die Olifantspan oorlede is in 1878.
- ¹⁰³ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213 en Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹⁰⁴ FK 2290.
- ¹⁰⁵ SAG 5. Bl. 4.
- ¹⁰⁶ Vorster, Paul. *Vorster Familie en Geskiedenis*. <http://www.vorster.net>. Geraadpleeg 2009. Sy geboorte word verstrek as Kamdebo 27.3.1825.

- ¹⁰⁷ SAG 5. Bl. 4.
- ¹⁰⁸ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ¹⁰⁹ SAG 5. Bl. 4 dui aan dat dit 'n tweede huwelik van C. E. G. Labuschagne is.
- Stassen, N. 2 Junie 2008. E-pos aan R.J. du Preez. Hy wys daarop dat Labuschagne eerstens getroud was met Susanna Johanna Erasmus.
 - Daar is 'n eerste kind vir Labuschagne voor die datum van sy huwelik met Sara Catharina du Preez op 6 Mei 1846, nl. Philippus Lodewikus Labuschagne wat gebore is 4 November 1845 en gedoop is te Winburg in 1846. Hy het name wat daarop dui dat hy na sy oupa Erasmus aan moederskant vernoem kon gewees het en daar was ook 'n oom aan die Erasmus moederskant met dieselfde name.
 - C. E. G. Labuschagne en Sara Catharina du Preez word in van die bronne wat elders vermeld word aangedui as saam oorlede in 1878 tydens die Dorslandtrek en volgens 'n ander bron omstreeks 1881. In ander bronne word aangedui dat Sara Catharina du Preez vir Labuschagne oorleef en oorlede is in 1900.
 - Alles dui daarop dat die Labuschagne se huwelik met Susanna Johanna Erasmus, sy eerste huwelik was.
 - Die suster net jonger as Susanna Johanna Erasmus, was: ERASMUS, Johanna Susanna, * 1.3.1826, ≈Somerset-Oos 5.4.1826.
- ¹¹⁰ SAG 2. Bl. 218.
- ¹¹¹ SAG 2. Bl. 218.
- ¹¹² SAG 2. Bl. 218.
- ¹¹³ TAB FK 2290.
- ¹¹⁴ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. 247.
- ¹¹⁵ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers*. Bl. 51.
- ¹¹⁶ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7 en Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 306 dui aan dat daar twee kinders oorlede is, terwyl Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes*. Bl. 138 aandui dat vier kinders daar oorlede is.
- ¹¹⁷ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 306.
- ¹¹⁸ GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ¹¹⁹ TAB RAK 2434 en TAB RAK 3084.
- ¹²⁰ TAB RAK 3084.
- ¹²¹ TAB RAK 2865 en 3084.
- ¹²² TAB: ZAR: Landdros Heidelberg Argief. Vol. 48.
- ¹²³ TAB: ZAR: Landdros Heidelberg Argief. Vol. 48.
- ¹²⁴ TAB: ZAR: Landdros Heidelberg Argief. Vol. 48.
- ¹²⁵ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 306.
- ¹²⁶ TAB MHG 17529.
- ¹²⁷ Noemnaam volgens Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 6.
- ¹²⁸ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹²⁹ Die name Gert, Gerrit en Gerhardus word in dokumente gebruik. In die Doopregister kom die naam voor as Gerrit (TAB FK 2254) en in die huweliksregister en 'n grondtransaksie wat hy onderteken word "Gert" gebruik. Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 6, verwys ook na "Oom Gert du Preez". Die naam Gert word dus gebruik.
- ¹³⁰ TAB FK 2254.
- ¹³¹ TAB FK 2254.
- ¹³² Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ¹³³ TAB FK 2290 en Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹³⁴ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213. Aangesien daar geen boedel is nie, is dit moeilik om te bepaal wie sy was. Daar is in die Doopregisters van bv. Graaff-Reinet en Colesberg na haar gesoek, maar daar is uiteindelik in die register van Beaufort-Wes 'n Elizabeth Magdalena Johanna Cornelia Smit gekry: *19 of 29.3.1829; ≈Beaufort-Wes 13.5.1829 (TAB FK 2265). Mnr. M. H. C. Du Preez is egter van mening dat dit onwaarskynlik is dat dit die laasgenoemde Elizabeth ... kan wees as die ouderdomme verstrekk by die huwelik in ag geneem word.
- ¹³⁵ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213. Daar kon in die doopregisters van etlike distrikte niks oor haar opgespoor word nie.
- ¹³⁶ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ¹³⁷ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 213.
- ¹³⁸ TAB FK 2254.
- ¹³⁹ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Lidmaatregister Potchefstroom.
- ¹⁴⁰ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Bl. 297/8.
- ¹⁴¹ Breytenbach, J. H. (Redaksie). 1950. *Notules van die Volksraad van die Suid-Afrikaanse Republiek. Deel 2 (1851 – 1853)*. Bl. 293.
- ¹⁴² TAB FK 2290.
- ¹⁴³ GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ¹⁴⁴ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ¹⁴⁵ Madmappers DVD 2. Kaart 2627DA. GEO (WGS84) –(27.69265109, -26.70056475) 26°42'02.03"S, 27°41'33.54"O. Die plaas is aangrensend aan Rietspruit.
- ¹⁴⁶ TAB: ZAR Landdros Potchefstroom Argief. Vol. 58.
- ¹⁴⁷ Madmappers DVD 2. Kaart 2627CB/CD. GEO (WGS84) –(27.36188321, -26.78535074) 26°47'07.26"S, 27°21'42.78"O.
- ¹⁴⁸ TAB: ZAR Landdros Potchefstroom Argief. Vol. 66.
- ¹⁴⁹ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte*.

- ¹⁵⁰ Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte.*
- ¹⁵¹ Du Preez, M.H.C. Onderhoud 19.3.2002.
- ¹⁵² Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte.*
- ¹⁵³ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Daar word na hom verwys as Petrus.
- ¹⁵⁴ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁵⁵ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁵⁶ TAB FK 2290.
- ¹⁵⁷ TAB FK 2290. Hy en sy jonger suster, Johanna Jacoba, is saam gedoop.
- ¹⁵⁸ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika,* dui aan dat Petrus oorlede is in 1886 tydens die trek uit Angola op bl. 214:
- Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Hulle dui aan dat Petrus en sy vrou en twee kinders naby Olifantspan oorlede is in 1878.
 - Preller, G.S. 1941. *Voortrekkers van Suidwes.* Hy dui ook aan dat Petrus en sy vrou oorlede is in 1878.
 - Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937.* Bl. 306. Hy dui ook aan dat Petrus en sy vrou te Olifantspan oorlede is.
 - Du Preez dui ook aan dat Petrus se laaste kind Stoffelina Johanna gebore is op 12.3.1879 te Humpata en gedoop is op 24.12.1881 in die GK Humpata. Die *Geslagsregister Janse Van Vuuren* dui aan dat sy op pad na Angola gebore is.
 - SAG 15. Bl. 312 dui aan dat hy voor 1884 oorlede is.
- ¹⁵⁹ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹⁶⁰ TAB FK 2277. In SAG 14. Bl. 91 en 92 word die geboortedatum as 21 Desember 1839 gegee.
- ¹⁶¹ TAB FK 2277.
- ¹⁶² Afgelei van kind se geboortedatum en tweede huwelik se datum.
- ¹⁶³ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹⁶⁴ SAG 15. Bl. 312.
- ¹⁶⁵ SAG 15. Bl. 312.
- ¹⁶⁶ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Bl. 7. In SAG 15. Bl. 312 word aangedui dat sy voor 1884 oorlede is, maar dit is nie korrek nie.
- ¹⁶⁷ GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ¹⁶⁸ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937.* Bl. 4.
- ¹⁶⁹ Madmappers DVD 2. Kaart 2627CB/CD. GEO (WGS84) –(27.30853919, -26.80799874) 26°48'28.80"S, 27°18'30.74"O. Daar is ook ander plase in die omgewing met die naam Leeufontein, onder andere in die Wyk Suikerbosrand van die Distrik Heidelberg, maar hierdie plaas is spesifiek aangedui as in die Wyk Vaalrivier van die Distrik Potchefstroom.
- ¹⁷⁰ TAB RAK 2965 en 2961.
- ¹⁷¹ TAB RAK 2965.
- ¹⁷² Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Bl. 2.
- ¹⁷³ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937.* Bl. 304.
- ¹⁷⁴ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Bl. 7.
- ¹⁷⁵ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937.* Bl. 304.
- ¹⁷⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁷⁷ TAB FK 2290. Die geskrewe geslagsregister van Roelf du Preez (Bylae A) gee haar geboortedatum as 13.4.1842, wat na haar doopdatum is. Die geskrewe geslagsregister van haar ma, Orsilla, (in die eerste deel van hierdie hoofstuk) gee ook haar geboortedatum as 13.4.1842, wat na haar doopdatum is. Haar ouderdom tydens haar huwelik in 1854 word aangedui as 14 jaar wat klop met die geboortedatum in 1841. Volgens haar Sterfkennisgewing was sy 56 jaar oud toe sy op 19.9.1896 oorlede is. Daarvolgens was sy nader aan 1840 as 1842 gebore. Die Voortrekkerregister (TAB FK 2290) en die Nederduits Hervormde Kerk Argief se Doopregister vir Potchefstroom gee haar geboortedatum as 12.4.1841 en haar doopdatum as 27.3.1842. Dit kom voor asof die datum in die Voortrekkerregister die mees moontlike datum is. Sy en haar ouer broer, Petrus Reinier, is saam gedoop.
- ¹⁷⁸ TAB FK 2290. Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom. In haar sterfkennis TAB MHG 0/12131 word aangedui dat sy in die Kaapkolonie gebore is, maar dit is opsigtelik 'n fout.
- ¹⁷⁹ TAB MHG 0/12131.
- ¹⁸⁰ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ¹⁸¹ De Beer, Jaleen en de Beer, J.W. 2005. *Die De Beer Familie: Drie Eeue in Suid-Afrika.* ISBN 0 62033 884 9. CD van Maart 2005. Bl. 739/740. In die huweliksregister wat net onder die genealogiese gegewens verskyn, word sy ouderdom as 21 jaar aangegee, wat opsigtelik verkeerd is.
- ¹⁸² De Beer, Jaleen en de Beer, J.W. 2005. *Die De Beer Familie: Drie Eeue in Suid-Afrika.* Bl. 739/740.
- ¹⁸³ De Beer, Jaleen en de Beer, J.W. 2005. *Die De Beer Familie: Drie Eeue in Suid-Afrika.* Bl. 739/740. Die skrywers het 'n nota ingesluit dat daar teenstrydige inligting oor sy dood is. Volgens die gegewens op sy seun Matthys Johannes Marthinus se Sterfkennisgewing is hy oorlede in Duits-Oos-Afrika. Ander inligting van 'n seun dui daarop dat hy teruggekeer het na die Transvaal en gewoon het op Wasbank in die Distrik Middelburg Tvl.
- ¹⁸⁴ Noemnaam onbekend. Dit kom voor asof hy as Daniel bekend gestaan het, maar sy tweede naam word as noemnaam gebruik omdat daar in 'n volgende storie weer 'n Daniel is.
- ¹⁸⁵ Visagie, J. C. 2000. *Voortrekkerstamouers.*
- ¹⁸⁶ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Lidmateregister Potchefstroom.
- ¹⁸⁷ GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ¹⁸⁸ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Bl. 11.
- ¹⁸⁹ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937.* Bl. 311.
- ¹⁹⁰ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek.* Bl. 13.

- ¹⁹¹ Noemnaam onbekend. Gebruik Orsela.
- ¹⁹² Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam as noemnaam.
- ¹⁹³ TAB FK 2290 dui haar naam aan as Orsela.
- ¹⁹⁴ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222 en TAB MHG 0/19785.
- ¹⁹⁵ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ¹⁹⁶ TAB MHG 0/19785.
- ¹⁹⁷ SAG 5. Bl. 534. Sy Sterfkennisgewing TAB MHG 11691 dui sy geboorteplek aan as Colesberg Distrik.
- ¹⁹⁸ TAB MHG 11691.
- ¹⁹⁹ Hoewel daar uitdruklik op die inventaris ten opsigte van Rosina se dood (KAB MOOC 7/1/171 Verw. 58) aangedui is dat sy op 7 Januarie 1843 sterf, word sy en Andries aangeteken as getuies by die doop van Orsela Magdalena du Preez te Potchefstroom op 3 Junie 1844 (Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.)
- ²⁰⁰ TAB MHG 11691. Die kinders se name kom op die Sterfkennisgewing voor en indien daar kinders is wat vroeg oorlede is, is hulle nie aangedui nie.
- ²⁰¹ TAB MHG 396.
- ²⁰² GKSA Argief. Lidmateregister GK Rustenburg 1859 – 1862. 3.1.1.
- ²⁰³ TAB MHG 0/19785.
- ²⁰⁴ TAB MHG 11691. Die kinders se name kom op die Sterfkennisgewing voor en indien daar kinders is wat vroeg oorlede is, is hulle nie aangedui nie.
- ²⁰⁵ Madmappers DVD 2. Kaart 2627BD. GEO (WGS84) –(27.98674165, -23.35798346) 26°21'28.74"S, 27°59'12.27"O.
- ²⁰⁶ TAB RAK 3083.
- ²⁰⁷ Madmappers DVD 2. Kaart 2627BD. GEO (WGS84) –(27.96811498, -26.45880482) 26°27'31.70"S, 27°58'05.21"O.
- ²⁰⁸ TAB RAK 2865. In Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222 word aangedui dat Sarel en Orsela op Faroasfontein woon. Dit kom egter voor asof die nie moontlik was nie, omdat die plaas lank na Orsela se dood bekom is.
- ²⁰⁹ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²¹⁰ Sy kom nie voor in Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte* nie. Haar naam is verkry van Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222.
- ²¹¹ TAB FK 2290.
- ²¹² Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²¹³ TAB MHG 396. Sy was reeds oorlede toe haar vader oorlede is.
- ²¹⁴ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Huweliksregister Potchefstroom.
- ²¹⁵ Afgelei van huweliksdatum en ouderdom (21 jaar) by huwelik.
- ²¹⁶ GKSA Argief. Lidmateregister GK Pretoria. 3.1.2.
- ²¹⁷ Noemnaam onbekend. Gebruik Isabella.
- ²¹⁸ Sy kom nie voor in Du Preez, R.J. 1909. *Geskrewe Geslagsregisterboek: Enkele Du Preez en ander geslagte* nie.
- ²¹⁹ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²²⁰ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²²¹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222.
- ²²² Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 302 dui aan dat 'n Daniel De Beer oorlede is in 1880 te Kaoko Otavi. Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 10 dui aan dat 'n Daniel de Beer oorlede is in Kaokoland in 1879.
- ²²³ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 310 – 313.
- ²²⁴ So genoem in haar pa se boedel.
- ²²⁵ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Dit blyk dit dat sy noemnaam gekoppel moet word aan "Johannes".
- ²²⁶ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222 en Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²²⁷ Nederduits Hervormde Kerk Argief. Doopregister Potchefstroom.
- ²²⁸ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ²²⁹ Du Preez, M. H. C. 2003. *Die Familie du Preez van Suid-Afrika*. Bl. 222.
- ²³⁰ SAG 15. Bl. 312.
- ²³¹ Du Plessis, C.J.H. en Du Plessis, L.M. *Die Dorslandtrek*. Bl. 7.
- ²³² GKSA Argief. Lidmateregister GK Potchefstroom. 3.1.1.
- ²³³ Van Tonder, J. M. Ongedateer. *Kerk in 'n Beter Land: Die Kerkverhaal van die Dorsland- en Angola Trekkers 1873 – 1937*. Bl. 309.